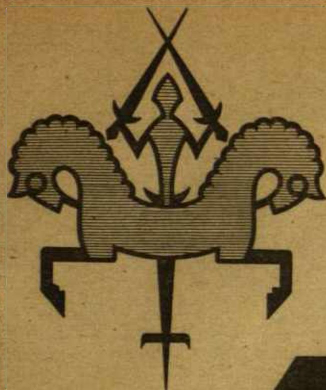

AIDAI

Kultūrinis-informacinis leidinys - Lithuanian Bulletin of Information

MŪNCHENAS, LAPKRIČIO MĖN. 15 D., NR. 8 (10)

Dr. V. Bieliauskas

MASĖ KRYŽKELĖJE

1. BENDRUOMENĖS SUMASĖJIMAS

Tvirtinama, kad dideli istoriniai sukrėtimai, kurie pakeičia žemės ir tautų veidą, esą politiniai naujumai. Gal būt, paviršutiniškai žiūrint, ši nuomonė turi tiesos, bet, atydžiau pažvelgus, reikia ieškoti visam tam gilesnių priežasčių. Ir politiniai naujumai nėra be pagrindo. Politika yra taip pat nuo daugelio kitų priežasčių priklausąs veiksnys; gal būt, jinai ir jos keitimasis yra tik besikeičiančio gyvenimo, besikaitaliojančios dienos kūdikis, kuris yra auklėjamas ir formuojamas ir kurio galios, kaip ir žmogaus gyvenimas, bręsta, nyksta ir vėl naujai atgimsta.

Tuo būdu, norint kiek giliau suprasti šių dienų problemas, tenka jas aiškinti ne politinės raidos gvildenimu, bet tenka žvelgti giliau ir bandyti nustatyti priežastis, kurios visą šių dienų gyvenimą aukštyn kojom apvertė ir kurios be pertraukos, nelyginant upės srovė, viską nešasi su savimi, viską vartydama, griaudama, ardydama, arba šen ir ten pildama naujas sausumas, nusekdama, susraunėdama ar sulėtėdama.

Jau tik paviršutiniškas žvilgsnis į dvidešimtojo amžiaus istoriją kiekvieną nustebins, jeigu ją palyginsim su praeituoju šimtmečiu. Šiandieninis mūsų gyvenimas yra tapęs visiškai kitokiu, naujovišku. Šitos naujumų ir kaitaliojimosi apraiškos yra pastebimos, lyginat ne tik šimtmečius, bet net ir dešimtmečius. Yra faktas, kad technika atidarė naujus horizontus ir pakeitė visą gyvenimo veidą. Yra faktas, kad jinai pralenkė net mus pačius, taip kad mes dažnai jaučiamės neįstengią kartu su ja eiti — ne tik eiti, bet ir bėgti su ja nevaliojame.

Su technika ir jos laimėjimais žmogaus gyvenimas turėjo suprastėti ir palengvėti. Žmogaus siekis — valdyti pasaulį, pavergti visas jo matomas ir nematomas jėgas, tarsi, tapo technikos pagalba jau įgyvendintas. Žmogus nugalėjo erdvę ir laiką — auto, lėktuvas, radijas gali mus per trumpą laikotarpį sujungti su visais pasaulio kraštais. New Jorkas ir Berlynas šiandien yra daug arčiau, negu tai mūsų tėvams atrodė. Bet kartu visi technikos laimėjimai neliko tik atskirų individų „išrinktųjų" rankose, o jais naudojasi visi be luomų ir klasių skirtumo. Tai, kas anksčiau buvo tik atskiriems individams prieinama, šiandien yra visiems įmanoma. Kilmingųjų ir plebėjų klasės šiandien yra tik istorinis dalykas, o ne reali tikrovė. Prancūzų revoliucijos skelbtoji „lygybės" idėja šiandien yra pasenusi, nes ji yra visiems savaime suprantamas kasdienos dalykas. Mokslas, spauda ir menas tapo visiems prieinamais ir visiems „suprantamais". Ir sau vietą šiandien retas kuris bepaveldi; jis gauna ją laimėdamas visų — visuomenės ar jos atstovų — pripažinimą. Kiekvienas žmogus, nežiūrint jo kilmės, nežiūrint jo tėvų išsilavinimo šiandien gali patsai laimėti visas pozicijas gyvenime. Ir ūkininko sūnus gali šiandien būti inžinieriumi ir darbininkas gali sau laimėti vietą senate. Nesvarbu yra tai, iš kur tu esi ir kas tu esi, svarbu yra tik, ką tu sugebi, ką tu gali. O tai sprendžia galutinėj sąskaitoj ne pavieniai asmens, o visuomenė — visi (tebūnie tai daroma tų „visų" atstovų pagalba).

Kad šituo keliu galima toli nueiti ir kad jis veda vis prie naujų praktiškų laimėjimų, niekas šito neginčys. Bet ne tik šitai mums svarbu, Svarbu yra ir tai, kad šiandien gyvenime yra nauji veiksniai, kurie jį tvarko ir formuoja. Gyvenimas šiandien yra tapęs visuomeniniu gyvenimu. Jeigu seniau buvo mėtomi šūkiai, reikalaują duoti daugiau vietos visų reikalams, atsieit, visuomenei, tai šiandien jau ne šūkis turi reikšmės, bet tos visuomenės nuomonė nusprendžia visa. Kiekvienas stengiasi būti v i s u o m e n e i naudingu, sulaukti v i s ų pritarimo, būti v i s ų pripažįstamu, dirbti v i s ų labui. Reiškia, toji visuomenė yra šiandien naujasis veiksnys, apie kurį visa sukasi ir kuris visus suka apie save, lyg tas užburtas ratas.

Bet kas yra pagaliau ta visuomenė, apie kurią visur kalbama ir rašoma ir kuri visa tvarko ir kreipia? Ar visuomenė yra tauta, ar valstybė? Gal ji yra kuri nors organizacija ar sąjunga? Neatrodo, nes tauta ir valstybė, o taip pat ir organizacijos aiškūs aprėžti vienetai, yra formos, kurios galų gale yra kažko tai kito apsprendžiamos. Visuomenė yra valstybėse, tautose, organizacijose, bet kartu ji yra ir tarpvalstybinis faktas, kartu ji yra tarptautinė ir tarporganizacinė. Visuomenės sąvoką tegalima tik aprašyti, o ne griežtai nusakyti. Tiesa, visuomenė susideda iš atskirų individų, iš pavienų žmonių. Bet tie pavieniai žmonės šiame konglumerate susilieja į naują vienetą ir sudaro kažką tai naujo. Visuomenė nėra atskirų individų sąstatas, o ji yra atskirų individų nedalomas junginys, arba tiesiog mišinys. Atskiri individai joje sudaro elementus, kurie, tiesa, yra būtini, bet susijungę jie gimdo naują bendrą elementą, kaip chemijoj naują apraišką, kuriai duodamas naujas pavadinimas — masė. Šiandieninė visuomenė yra ne kas kita, kaip tik žmonių masė. Gal būt, kiek keistai ir griežtai skamba šis tvirtinimas. Bet paskutiniai dešimtmečiai, o pagaliau ir šiandiena kalba už šitokį sąvokų sulyginimą. Visuomenė šiandien yra atskirų individų nedalomas junginys — žmonių masė.

Tai, kas sociologijoje šiandien suprantama mase, kaip tik ir yra kiekviena žmonių grupė, kurioje atskiros asmenybės ligi tam tikro laipsnio žūva. Vietoj atskiro asmens jutimų, galvojimo ir valios, atsiranda bendri jutimai, bendri jausmai, bendri impulsai, bendros visa užliejančios aistros. Kad šių dienų visuomenė gyvena masių psichologijoje, kad šiandien dar tebesitęsia masių amžius, galime šitai iš tebevykstančių faktų nustatyti.

Šiame numery:

Kalbėdami apie technikos laimėjimus, priėjome išvados, jog technikos pagalba žmogus pasijuto geriausiai galįs pavergti ir valdyti gamtą; žmogus pasijuto esąs visatos žinovas ir jos valdovas. Bet kartu jisai užmiršo pats save ir virto patsai ne kuo kitu, kaip tos visatos dalimi; žmogus, sukūręs mašinų pasaulį, patsai tapo taip pat tos mašinos dalimi, mažu rateliu, kuris jau nevaldo mašiną, o yra jos sukamas ir diriguojamas.

Jeigu žmogui, kaip asmeniui, yra ypatingas pažymys jo savitas galvojimas, jo atskiri, savi, tiesiog nuosavi norai ir siekiai, tai netolima praeitis, o taip pat ir dabartis kalba už tai, kad žmogus viso to daugiau ar mažiau atsisakė, kad jis daugiau ar mažiau liko asmuo be asmenybės. Pažvelkim į mūsų prieškarinį, o taip pat ir į šiandieninį gyvenimą. Ką mes pastebime?

Kaip rūkas po lietaus šiandien kyla masė, kuri neturi nei formos nei išvaizdos, kuri neturi savo definicijos nei vardo. Ji užplūsta visa, ji užima visas vietas. Tiesa, su Ortega y Ganet kalbant, traukiniuose yra suolai, teatre vietos, viešbučiuose kambariai kaip tik tam, kad jie būtų užimti. Be abejo, taip pat yra tiesa, kad tokie įrengimai, kurie pirmiau nebūdavo pilni, šiandien neįstengia sutalpinti žmonių ir tie, kurie pirmiau jais mielai naudodavosi, šiandien turi jų atsisakyti, nes nėra vietos. Žmonių skaičius prieš dvidešimt metų buvo didesnis, negu šiandien. Žmonės nėra iš nieko atsiradę. Individai, kurie sudaro masę, buvo ir pirmiau, bet tik kaip atskiri individai. Mažose grupėse arba atskirai gyveno jie pasaulyje. Kiekvienas rado sau vietą kaime, mieste ar didmiestyje. Bet staiga jie pakilo ir susigrupavo į sąjungas ir užėmė visas vietas, net ir tas, kurios anksčiau buvo tik rinktinėms grupėms — elitui — rezervuotos. Žmonės susiskaičiavo ir pasijuto, kad jų tikrai daug yra. Savo skaičiuje jie pajuto jėgą ir iš užkulisių visi žengė į sceną. Tuo būdu masė užėmė visas vietas visuomenėje, ir visi tapo artistais, o ne žiūrovais. Senasis graikų pasaulis, kuris scenoje žinojo didvyrius ir chorą, sugriuvo. Liko tik choras, o didvyriai išnyko.

Jeigu visi nori būti artistais, tai visi turi stengtis būti vieno lygio, tapti panašiais. Visuomeninė masė ėmė vienodai rėdytis, vienodai kalbėti ir vienodai galvoti. Mada tapo visko kriterijumi. Nešiojama dėl to taip, kad visi taip nešioja. Niekas nenori likti šalia bendros mados, šalia bendros nuomonės. Ne vienas paklaustas, kodėl jis taip kalba ir taip mano, duoda atsakymą, kad visi taip mano ir kalba. Įvykiai ir atsitikimai perduodami beasmenėje formoje. Paklausykim tik įvairius pokalbius, liečiančius mūsų gyvenimą. Jų pradžia ir pabaiga: „sakoma, kalbama, rašoma", arba „sako, kalba, rašo, pasakoja, tvirtina" ir t. t. Bet, kas sako, kas kalba, kas yra tas, kuris mano ar rašo? Tai yra bevardis ir beasmenis „kažkas". Retas kuris tepamėgina žvilgterėti į pasakojantį asmenį ir pažinti jo veidą; retas žiūri į parašą po straipsniu. Net laikraščio vardas lengvai užmirštamas. „Kažkas" visa daro, ir visi tuo tiki, ir visi tuo domisi. Lengvatikystė ir sensacijų alkis yra ne tik prieškarinis, bet ir dabartinis Europos žmogaus pažymys. Visi nori šį tą naujo išgirsti, bet niekas nenori imtis atsakomybės už sufabrikuotą mintį. Todėl visa atiduodama to „kažko" garbei. Atsakomybės vengiama ir už savo darbus. Darbą mielai atliekame, jeigu jisai yra įsakytas, bet nenorime patys ko nors imtis. Todėl ir šiandienis kaltinamųjų karo nusikaltėlių pasiaiškinimas, kad jis tą ar kitą piktadarybę atlikęs, pildydamas įsakymą, yra gražus pavyzdys iš daugelio, kaip šių dienų atsakomybė yra suverčiama tam bevardžiui „kažkam".

Visos šitos apraiškos kalba už tai, kad šiandieninė visuomenė dar tebėra masės psichikoje ir kad mano teigimas, jog šių dienų visuomenė yra masė, nėra iš piršto išlaužtas.

2. MASĖS CHARAKTERISTIKA

Priėję išvados, kas šiandieninė visuomenė yra, aplamai imant, ne kas kita, kaip savos rūšies atskirų žmonių mišinys, kurį vadiname mase, ir kad šiandien mes dar tebegyvename masės amžių, pamėginsime arčiau susipažinti su šia, atseit masės, sąvoka ir duoti jos charakteristiką. Kas yra masė sociologine prasme ir kuo ji pasižymi?

Paprastai masę sudaro didesnis ar mažesnis individų skaičius, kitaip tariant, individų grupė. Individas yra gyva būtybė, turinti savą pavildalą, savo egzistenciją. Individo pažymys yra kaip tik jo vieningumas, nedalomumas (lot. in-dividere — ne-dalyti). Nedalomumas yra tuo pačiu pažymys gyvos būtybės. Žmogus, būdamas gyva ir nedaloma būtybė, turėdamas savo jam savitą pavidalą, yra taip pat individas. Bet individualumas nėra vien tik žmogaus ypatybė. Ir gyvulys, virš minėta prasme imant, gali būti vadinamas individu. Žmogus yra ne tik individuali būtybė, bet kartu jis yra būtybė, galinti protauti, norėti, siekti. Žmogus yra protaujantis individas arba asmuo. Protas ir valia susprogdina siauras individo sienas ir iškelia žmogų į naują sferą, kuri yra platesnė ir gilesnė. Asmuo reiškia savistovumą, savęs jautimą, laisvę ir neprilausomumą. „Asmuo reiškia", kaip R. Guardini sako: „kad aš man savoje egzistencijoje negaliu būti jokios kitos instancijos pavergtas, bet kad aš priklausau pats sau. Galiu aš gyventi laikus, kuriuose yra vergija, kada vienas žmogus kitą perka ir jį valdo."(1) Galia pirkti žmogų niekuomet nesugebės pavergti jo dvasinių galių, jo asmens. Asmuo negali tapti niekeno nuosavybe. Jis yra tik savo paties turtas, savo paties tikslas. Asmuo yra vienkartinis ir vienintelis. Niekas negali manęs, kaip asmens, atstoti ar mane pakeisti. Išvada. kad asmuo yra pats už save atsakingas ir kad ši atsakomybė niekam negali būti perduota. Žmogus, kaip asmuo, yra iš vienos pusės vienišas ir vienas, iš visų būtybių jis yra didžiausioje vienatvėje(2). Bet žmogus nėra vien tik asmuo. Jis yra kartu ir individas: jis yra būtybė, susidedanti iš kūno ir sielos. Jisai yra kūno ir sielos vienuma Šiame vienume (vienete) abi dalys turi tas pačias teises ir abipusinio įtakingumo galimybes. Todėl ir žmogus yra ribotas asmuo. Jo ribotumas pasireiškia jau tame fakte, kad žmogus, nors kaip asmuo, ir yra vienatvės vergas ir vienatvės viešpats, vis dėl to negali vienas egzistuoti. Nuo pat savo gimimo žmogus yra bendruomenės narys ir gyvena joje. Žmogus ne tik kaip gyva būtybė yra reikalingas kito, bet ir kaip asmuo jis reikalingas kito asmens. Bet santykyje su kitu asmeniu jisai — asmuo — savęs neturi prarasti. Gerai suprastu tarpasmeniniu santykiu — tarp „aš" ir „tu", žmogus gali ir savo asmenį praturtinti (kaip tai, pavyzdžiui, yra meilėje).

Bet yra nuostabu, ir kartu tai yra mūsų tragedija, kad šis mūsų asmens ribotumas yra kartu ir didelė rizika. Yra faktas, kad žmogus, turėdamas galimybę santykiauti su kitais, gali savo asmeniui ne tik šį tą laimėti, bet ir jį sužaloti, suniekinti. Yra visuotinė tiesa, kad mes galime patys save ir savo asmenį prarasti, kad aš, kaip asmuo, galiu ligi tam tikro laipsnio „išasmenėti" ir likti tik individu. Žmogaus tragedija yra, kad jis gali apie save ir savo asmenį net negalvoti ir savęs išsižadėti, atsisakyti savo didybės ir bėgti nuo savo atsakomybės (3). Ir šitą žmogaus nuasmenėjimą ir net nuindividualėjimą mes matome toje pat bendruomenėje, kuri tampa visuomene, o pastaroji visa sulygina į vieną naują vienetą — masę.

Jeigu asmuo yra vienintelis ir vienas, tai masė yra jo priešingybė. Masė remiasi dauguma. Bet šita dauguma nėra skaičiuojama, jai nesvarbu nei dalinimas nei dauginimas. Masės dauguma

Adomas Galdikas Beržoro kampelis

néra organiné sudétis, o ji yra mišinys. Pagaliau skaičius visiškai nenulemia masės. Ir keletas žmonių gali sudaryti masę. Ir vienas individas radijo ir spaudos pagalba gali nejučiomis tapti mase. Žinoma, masių apraiškos lengviau pastebimos, esant didesnei grupei žmonių vienoje vietoje. Bet ne skaičius čia nulemia, o tas bendras jautimas, bendros aistros ir bendri norai; bendras praradimas sąmoningos savęs kontrolės, bendra tos pat krypties orientacija visų jausmų ir minčių. Pagrindinė masės žymė yra psichinių pergyvenimų bendrumas. Kas nors bendro (pav.: bendras pavojus, bendras alkis, bendras noras) gali žmogų įtraukti į masę. Žmogaus pasąmonėje visad glūdi galimybė subendrėti. Pateko žmogus masėn, įsijungė į jos mišinį, tuoj jis netenka savo asmeninio savistovumo. Jo veiksniai tampa nesąmoningi, be jokios promai tampa nesamoningi, be jokios protinės kontrolės. Ne tik protinė kontrolė masėje žūna, ne tik veikimas įgauna naujas nenormalias formas, bet net mintys, principai ir pasiryžimai bei jausmai, turėti atskiro žmogaus, masėje gali persiformuoti, pasikeisti. „Taip“, pažymi Gustave Le Bon, „šykštuolis gali tapti išlaidūnu, abejojąs — tikinčiuoju, garbingąsis — nusikaltėliu, bailys - didvyriu“ (4). Tuo būdu masė gali atlikti didvyriškus darbus, bet ji gali tapti ir žmogžudžių bei barbarų gauja. Masėje žmogus nežino, ką daro, ir užtenka vieno mesto šūkio, kad būtų visa lyginama su žeme ir naikinama; ir vienas šūkis gali visų entuziazmą uždegti žygdarbiams. Masė yra, kaip ta sniego lavina, kuriai kartais užtenka net nedidelio garso, sujudinančio orą, ir ji rieda nes ulaikomai ir negrąžinamai.

Masė taip pat pasižymi savo impulsyviškumu, įširdumu (jautrumu), bet kokios logikos trūkumu; jai stinga sprendimų ir kritiškumo, už tai ji yra perkrauta sentimentais bei jausmais. Visa tai mes pastebime taip pat pas primityvius žmones ir pas vaikus, Todėl masė yra žingsnis atgal tiek kultūrinėje sferoje tiek žmogaus evoliucijoje. Viešpataujant pasąmoniui ir jausmams, masę yra lengva įtikinti ir paveikti norima kryptimi.

1944 metų liepos 13 d. per oro puolimą; bombai pataikius į namą, kurio rūsyje slypėjo apie 40 žmonių, ir atsiradus dulkėms, kažkas paskelbė, kad visi išėjimai užgriauti ir mes uždusime. Visi puolėsi prie tikrųjų išėjimų atkasimo, kai tuo tarpu atsarginiai išėjimai dar buvo visi tvarkoj. Masė yra greita vydykti, bet ji yra pajėgi tik ten, kur jai greit sekasi. Mažas nepasisekimas gali greit jos pasitikėjimą savo jėgomis visai parblokšti. Tas pat galima pasakyti ir apie jos idėjas bei dorą. Jeigu atskiras žmogus žino bendrus nuostatus, žino, kas yra gera ir kas bloga, tai masė gali pasielgti visai priešingai. Masė gali visą etiką ir dorą aukštyn kojom apversti ir tvirtinti, kad tai yra teisinga ir net gera. Nepastovumas ir nenuoseklumas taip pat yra masės savybės. Jinai šiandien gali vieną kelti ant altoriaus ir jį dievinti, o rytoj jinai su tuo pačiu užsidegimu ves ji ant ešafoto.

Masei, kaip beveidžiui ir beformiui mišiniui, yra vis dėlto reikalinga bendra forma ir bendras vadas. Todėl ji mielai užsideda vienodus rūbus, mielai uniformuojasi ir tuo pačiu jaučiasi galingesnė. Masės vadas tiesa, yra kažkas

Stasys Santvaras

Paukščių keliai

Sargybiniai nestabdo jų pasienų,
Sparnuočių — girios, kloniai ir kalnai! —
Į saulę gali kilti jie kasdieną,
Giesmių ir erzelio pilna padangė,
Pilni pakrančių gluosniai ir darželių jazminai...

Kregždė pastogėje sulipdė namą —
Ji neš man laimę ir pamokys rytmečiais dainuot — —
Balandis glosto ir bučiuoja savo baltą damą,
O vytury, taškeli mažas ant saulelės veido,
Kas gali už tave gražesnę dainą suposmuot?...

Gandrai iškilo į bekraštį dangų,
Laisva visa šeima — ir motina, ir tėvas, ir vaikai! —
Žaliam pušyne varnų barniai žvanga, —
O tu, žmogau, tu išdidusis pove,
Įklimpęs pelkėje, kur savo kelią palikai?

Kur tai, ką tu išmokai per kančias ir gėlą?
Ar tu žinai, kokia tau bus rytoj diena? —
Tu pardavei ir laisvą mintį, ir nemarią sielą —
Tiki tu savo galią ir puikybę,
Bet ji tokia trumpa, tokia neamžina...

Kaip mirštantį ir visa keikiantį kareivį —
Pakiš tave po želiančia velėna, po siera žeme! — —
Todėl ir noriu sekti aš žuvėdrą, tą jūreivę, —
Sparnuočių girios, kloniai ir padangė,
Maži krūmeliai ir bekraštė toluma! — — —

ypatingo, bet ir jis yra jos sūnus. Jinai, kaip ta avių banda, išstumia vieną stipresnįjį iš savo tarpo pryšakin, kuris ją supranta ir vykdo jos norus. Asmuo vado nėra reikalingas, nes jis gali pats sau vadovauti. Masė negali ir nenori sau vadovauti. Ji net vengia vadovavimo, nes ji vengia atsakomingumo. Todėl vadas ir masė yra du vienas kitą papildą faktoriai. Vadas yra kaip spiritizme tasai mediumas, kuris sugeba sukoncentruoti ir išreikšti masės siekius ir norus. Teisingai tad pastebi A. Maceina, kad „masės vadų negalima paruošti racionaliomis priemonėmis. Masei galima paruošti instruktorių, bet ne vadų Vadai išauga patys, nes jie yra iracionalinio pobūdžio. Todėl niekas negali paimti masės į savo rankas pagal savo norą“ (5). Baigiant šią masės charakteristiką tenka pastebėti, kad masės apraiškos priklauso ir nuo tautų charakterio. Nors masė yra be tautos ir be valstybės, vis dėlto vienos tautos žmonės pasiduoda vienoms, kitos kitoms masių sugestijom. Pagal tautas skiriasi ir masių siekių ir ju realizavimų pobūdis, nors visos tautos gali tapti bendra mase.

Lengviausiai masei kilti ten, kur žmonės arčiausiai šalia vienas kito gyvena, kur visi daugiau ar mažiau turi tuos pačius kasdienos rūpesčius ir tuos pačius siekius. Yra faktas, kad tai mes greičiau rasime mieste, negu kaime, kad masei yra geresnė dirva tarp fabriko darbininkų, kaip tarp ūkininkų ar inteligentų. Todėl dažniausiai sutinkama masių rūšis yra miesčioniškoji arba darbininkų masė. Šitai tenka suprasti kiek galint platesne prasme, nes mieste ir darbininkas ir kitos profesijos žmogus yra savo gyvenimo pobūdžiu labai panašus. Nereikia manyti, kad kiti, ne mieste gyveną, patekę miestan, ypatingai didmiestin, išsisaugos ir sugebės izoliuotis nuo masės. Ir jie taps tuoj mase, nors jie neduos šiai masei jokios spalvos nei įtakos. Prie miesčioniškosios masės priklauso ir kariškoji masė, o taip pat ir organizacijų („organizuotoji“) masė.

Jeigu miesčioniui yra lengviau sumasėti, tai nereiškia, kad kaimietis yra nuo masės „ligos“ saugus. Todėl antroji masių rūšis yra kaimiečių — ūkininkų masė. Tiesa, ūkininkas, neretai gyvendamas vienkiemyje ir būdamas savo žemės „viešpats“, sunkiau patenka į masių sugestiją, nes jis tam neturi progos. Bet istorija rodo, kad ir ūkininkų — kaimiečių masės sugeba susiformuoti ir išeiti į paviršių.

Rečiausiai sutinkamas reiškinys, kuris kartu yra pats liūdniausias — inteligentų masė. Inteligentas visada turi daugiau galimybės rūpintis savo asmens puoselėjimu, savo proto ir valios lavinimu. Ir dėl to jo sumasėjimas, daugiau — net pati apraiška — inteligentų masė yra dekadencijos požymys. Kad šitokių apreiškų yra, netenka tuo abejoti.

Visi šie tipai: miesčionis, darbininkas, ūkininkas — kaimietis ir inteligentas dažniausiai sudaro bendrą masę. Ir masės rūšiavimas yra daromas ne pagal masės „gabumus“, bet pagal tos ar kitos rūšies individų daugumą. Veik nuolatinė apraiška yra faktai, kur mes šito skirstymo negalėsime pravesti. Veikiau šiandien tenka kalbėti apie žmogų masėje, masės žmogų, kuris gali būti įvairiausių profesijų ir įvairiausiuose luomuose, kuris šiandien visur sutinkamas. Šiandien tenka visų pirma kalbėti apie visuotiną sumasėjimą ar net apie nusiteikimą sumasėti. Šiandieninė masė, kaip pradžioje sakėme, lygina profesijas ir luomus, juos visiškai niveliuoja. Šiandieninis masių amžius pasižymi ne tiek atskiromis masių rūšimis, kiek bendru sumasėjimu. Šiandieninė bendruomenė yra tapus visuomene, kaip tai pradžioje, kalbėdami apie naujus šiandieninius veiksnius, esame nustatę. Ir jeigu šiandien kiek arčiau pastebime masę jos pilnumoje, jos visuotiniame apsvaigime ir užsimiršime, tai šiandien

prieš mus stovi žmogus, kaip visuomenės mašinos ratelis, kaip masės žmogus. Masės žmogus ir žmogus masėje yra dvi skirtingos apraiškos. Masėje žmogus noromis ar nenoromis patenka į visuotiną netvarką; masės žmogus yra individas be savo minties ,savo nuomonės ir savo nusistatymo. Masės žmogus yra, tarsi, visuomet letarge ir apsvaigime, ar jis yra su mase ar vienas. Jisai yra prisigėręs ir pasigėręs mase taip, kad jis net nenori būti vienas ir bijo pagalvoti apie save. Masės žmogus yra tikras šiandieninės visuomenės tipas, kuris, kaip matėme, gyvena be savęs ir galvoja tik beasmene nuosaka. Jo viešpats-visuomenė. Ką ji pasakys ir nuspręs, tas jam šventa. Jis nieko pats nemėgins, nieko nerizkuos, nes jis nenori atsakomybės. Tuo būdu šiandieninė visuomenė yra ne tik atsitiktinis žmogaus sumasėjimas, bet nuolatinis jo merdėjimas masėje ir nepajėgumas iš jos išsinerti.

Vilnius Trijų Kryžių Kalnas

3. ŠIŲ DIENŲ MASĖ KRYŽKELĖJE

Kad šiandien taip toli nueita, tai nėra be priežasties. Sumasėjimas turi savo priežastis, kurios nėra vakar ir šiandien iškilusios į paviršių. Masė nėra staiga atsiradusi. Pati istorijos raida, nauji technikos pervesmai, naujos ideologijos — visa tai yra nematomi formuotojai viso naujo gyvenimo. Technika žmogų pavergė ir jį išplėšė iš jo paties. Žmogus tapo ne mašinos viešpats, Mašina, stojusi į darbą, žmogaus jėgą pralenkė ir ją nuvertino. Todėl jis turėjo likti be darbo ir be duonos. Kad šitai sugriauna žmogaus dvasios atsparumą ir jį padaro žvėrimi, kovojančiu dėl grobio ir dėl duonos kąsnio, tai yra aišku. Bet kartu ir ranka rankon žengė ir naujos idealogijos, kurios, tiesa, daug prisidėjo prie žmogaus sąmoningumo pažadinimo, kurios jį atbudino iš viduramžių miego ir paskatino į naujųjų amžių dieną. Žmogus pasijuto galįs protauti ir ėmė visur remtis savo protu. Bet tuo pačiu jis tapo vidiniai suskaldytu ir prarado savo tradicinį autoriteto gerbimą. Žmogus neteko tikėjimo, kuris pirmiau buvo jo šaknys ir jo asmens atrama. Vien tik savimi pasitikėdamas, jis pasijuto esąs paklydęs ir pamatė, kad jo protas yra per mažas, idant jis vien tik jo laimėjimais pasitenkintų. Atsirado nebe filosofija ir pasaulėžiūra, o filosofijos ir pasaulėžiūros; ir teologija šiandien yra ne viena, bet kelios. Visi šie mokslai nori skelbti tiesą. Bet ar gali būti tiek daug tiesų, tiek daug prieštaraujančių tiesų? Filosofai, teologai ir kiti mokslininkai susiskaldė į partijas, o su jais ir pati žmonijos bendruomenė. Žmogus ir jo protas tapo sugėdintas ir jis nežinojo išeities. O išeities vis dėlto reikėjo, nes gyvenimas tapo neįmanomu. Bet kelio atgal jau nebuvo, nes „senasis Dievas“ ir tikėjimas buvo Nietzschės ir kitų laidojamas, o naujo niekas nerado. Todėl žmogus metėsi į kitą kraštutinumą, paniekindamas savo protą, pamindamas po kojų racionalizmą, o galutinėj sąskaitoj ir save patį užmušdamas ir pasinerdamas į masės jūrą.

Pati Europa yra kalta, kad mes šiandien gyvename masės amžių ir vis dar nerendame būdų jo užbaigti. Pati žmonija yra kalta, praradusi tikėjimą ir pasitikėjimą, o pradėjusi adoruoti protą. Kalti yra mokslininkai tautų ir Bažnyčios vadai, nesugebėję senoms ir amžinoms tiesoms duoti naujo rūbo ir naujos formos. Bet istoriją kaltinti yra per drąsus užsimojimas, ir šitie kaltinimai nėra pasmerkimas, o tik konstatavimas mūsų žmogiško bejėgiškumo ir nesugebėjimo visose srityse. Ir mes patys nesame be kaltės, jeigu nepajėgiame surasti išeities ir jos neiškome. O šitai ir yra svarbiausias kaltinimas, kurio mes nedrįsime paneigti ir kuris mums svilina akis. Mes patys, visos tautos ir visa Europa, esame paniekinę patys save ir dėl to patys esame kalti. Bet klaidos suradimas yra dar tik pradžia kelio į tikslą. Svarbiausias uždavinys yra rasti kelią, iš klaidos pasitraukti.

Masė, paneigdama asmenį ir jo atsisakydama, yra žalingas veiksnys. Masė nekuria, o tik griauna. Ji griauna asmenis, su jais ir bet kokią kultūrą. Patsai žmogiškasis pradas — dvasia — joje yra išskiriama, išjungiama. Tuo būdu masės amžius yra tam tikros dekadencijos periodas, kuris tautas ir valstybes veda į pražūtį.

Masės amžius yra ir visai žmonijai ir atskiroms asmenybėms tragiškas ir pražūtingas. Jisai negali neribotai tęstis, nes tai reikštų visišką mūsų žlugimą. Masė nėra pastovi apraiška: ji yra tik pereinamo pobūdžio fenomenas. Todėl masė visuomet ieško naujų kelių. Ir jinai paprastai gali pasirinkti du kelius: vieną, vedantį į dar didesnį sumasėjimą ir einantį į visišką žlugimą, antrą — į atasmeninimą. Prieškarinė Europos masė buvo pairinkusi pirmąjį kelią, ir juo įėjusios masės atsidūrė katastrofoje — išsaukė visa naikinantį karą. Karas baigėsi, bet masė, pergyvenusi kraujo puotą, dar neišnyko. Šiandien masė ir masės žmogus dar tebeegzistuoja. Bet šiandieniai masių likučiai irgi nėra pastovus reiškinys. Šiandieninė masė taip pat juda. Masės žmonės šiandien, netekę savo vadų, vėl blaškosi ir neriauja. Vėl ima mirgėti partiios ir programos. Tačiau šiandien pastebimas tam tikras atsargumas, pastebimas dvejojimas, ką pasirinkti. Šiandieninė visuomenė yra kryžkelėje ir ji nežino į kurią pusę pasukt. Nežino. ar eiti toliau masės keliu, bristi aklai ir nesąmoningai, ar pasukti atgal ir grįžti į save, duodant vietos ne individams, bet asmenims. Daugelis pradeda atbusti iš dvasios letargo ir ieško kelių, prašo vietos asmeniui. Šitas asmens atbudimas, tiesa, dar ne ryškiai pastebimas. Jis dar neįstengia nugalėti masės klyksmo. Bet jis yra visose Europos tautose. Ne tik Europoje, bet ir už iš sukeltų griuvėsių dulkių naujai gimstančios Europos jis jau ima reikštis. Šiandieninėje spaudoje jau galima išvysti savęs ieškančius asmenis.

Nežiūrint šitų vilčių kupinų galimybių, šių dienų žmonija, dar tebestovi kryžkelėje. Ir ateitis parodys, kur ji pasuks. Tik ateitis parodys, ar sumasėjusi visuomenė pajėgs virsti organine bendruomene, kurioje kiekvienas asmuo atbus ir atgaus savo vietą ir vertę, ar ji vėl žengs į tolimesnę pražūtį. Savaime aišku, kad kelio atgal nėra, kad viduramžių nesugrąžins. Bet jų niekas ir nenori grąžinti, nes jie mums taip pat netinka, šiandien žmogaus uždavinys daug didesnis, negu kada nors: naudojantis tuo, kas yra, rasti naujus kelius. Niekas nemano atsisakyti technikos ir žmogaus proto laimėjimų, nes tai būtų kelias atgal, kurio niekas nelaikys produktyviu. Yra tik naujas kelias: neneigiant technikos laimėjimų ir racionalinių sugebėjimų, rasti vietos laisvam asmeniui, rasti vietos tikėjimo atgaivinimui, rasti naujas formas senoms tiesoms. Tai yra dideli uždaviniai, ir neapsakomai sunkus yra jų įgyvendinimas. Bet asmens juos gali įgyvendinti. Todėl pirmas žingsnis iš kryžkelės bus kelias į asmenį, į asmenybę. Nenorėdami visiškai nusivilti žmogumi ir galų gale neturėdami galutino pagrindo šitokiam pesimizmui, mes tikime, kas masė savo kryžkelėje žus ir, nevirtus nauja apraiška žmonijos gyvenime, nedrįs eiti toliau senąja linkme.

4. MES KRYŽKELĖJE

Būdami savo laiko vaikai, tuos pačius bendrus vargus ir bendrus rūpesčius, tas pačias gyvenimo formas gyvename ir mes, lietuviai. Būtų klaidinga manyti, kad, jeigu mes nepasidavėme nei nacionalsocializmo nei kitų izmų sugestijonuojančiu masės keliu vedančiai įtakai, mes esame nuo sumasėjimo „saugūs“ ir tai, apie ką kalbėjome, paliktume tik kitoms didesnėms tautoms, galvodami, kad tai mums netinka. Todėl tebūnie leista pažvelgti ir į save pačius ir apie save šį tą atvirai pasakyti. Likimo išblokšti iš tėvų žemės, į kurią mes buvome įaugę ir įsišaknije, šiandien mes esame, tarsi, išrauti medžiai, kurie nežino, kur beįleisti savo šaknų. Šitai yra mūsų tragedija, nes be tėvynės mes kaskart silpnėjame ir nejučiomis džiūstame Silpnėjame fiziniai ir dvasiniai. Prie to dar prisideda

šiandieninės mūsų gyvenimo sąlygos. Daugumas lietuvių šiandien gyvena masinėse stovyklose, kurios suteikia puikiausias niveliavimo, suvienodinimo ir suvisuomeninimo sąlygas. Tiesa, daugumą mūsų išeivijos sudaro inteligentija, kuri, kaip matėme, turėtų parodyti daugiau atsparumo šių dienų bendrai visų tautų „ligai". Bet jos buvimas be vietos, be savos žemės po kojų ir stovyklų gyvenimas pamažu ją, kaip ir visus kitus, ima nugalėti ir ji virsta mase. Inteligentijos masė yra, deja, jau tikras dvasinės degeneracijos pažymys, nes ji turi inteligentiškos masės bruožą. Mes visi pamažu tapome lygiais ir visi išmokome rėkti dėl duonos, o, jos gavę, mes tylime ir sėdime. Gandai ir gandeliai kursuote kursuoja pro visus. O vis labiau ir labiau didesniu horizontu kylą nauji pragyvenimo būdai, ar tai nėra masės pažymys? Atrodo, kad masės galvosena pamažu atima mūsų savistovumą, nes mes jau galime be saiko tą patį žmogų šiandien girti, o už kiek laiko mes vėl juo nepatenkinti. Bet ir patsai etikos ir doros supratimas pamažu keičiasi. Tai, dėl ko mes seniau gėdindavomės, šiandien jau imame laikyti normaliu dalyku, o gal net geru dalyku. Mes mokame reikšti savo nomonę ir tuo norime pasirodyti esą savistovūs. Bet jeigu atsiranda kiek žmonių tiek nuomonių, ar tai nėra parodija ir ar tai faktinai ne masinis reiškinys? Ir vėl atgimsta partijos, o mes nuo jų neatsilie.ame. Mums reikia vyriausiam savo komitetui sudaryti dvylikos partijų, kurios vėl turi dvylika nuomonių, ir taip eina daina be galo; tuo tarpu Amerikai užtenka dviejų ar Anglijai trijų partijų! Tiesa, mūsų sąlygos nelengvos ir ne vienam jos tikrai nepavydėtinos. Mes visu tuo norime pateisinti ir visas savo negeroves šituo posakiu, tarsi, reabilituoti. Mes taip lengvai užmirštame, kad mūsų broliai ir sesės kitur daug sunkiau gyvena ir galvojame apie save. Bent vieną kartą nustokime teisinęsi, užmirškime skųstis ir vietoj to susimąstykime. Visos anksčiau minėtos apraiškos kalba už tai, kad mes taip pat atsidūrėme kryžkelėje, kad ir mums yra pavojaus virsti visuomenine mase. Būdami mažos tautos žmonės, mes žinome, kaip pavojinga yra šia linkmė pasukti. Mes galime tik asmens būdami, o ne masė, likti savo tėvynei ištikimi bei naudingi, tik kaip asmens mes galime iš viso išsilaikyti. Todėl, stovėdami prie kryžkelės, nenusilyskime nuo kelio ir nepailskime kovoje už asmenį. Juo sunkesnės yra sąlygos, juo didesnes asmenybes mes galime išugdyti.

Kaip ir kiekvienas kitas, taip ir mes esame Europos žmonės. Jeigu Europos žmogus šiandien stovi kryžkelėje ir nori atsiriboti nuo masės, tai ir mes, savo kryžkelę teigiamai nugalėdami, tuo pačiu atiduosime įnašą Europos ir viso pasaulio šviesesnei, naujai ateičiai. Kadangi asmuo reiškia kartu ir laisvumą, savistovumą, nuo kitų nepriklausomumą, tai kietai laikydamiesi savo asmens, mes tuo pačiu liksime ištikimi savo laisvės ir nepriklausomybės siekiams.

*

(1) Romano Guardini, „Welt und Person", 136 psl. Werkbund leidykla Würzburg, 1939 m.

(2) Asmuo ir asmenybė reiškia ne tą pat. Asmenybė yra asmens pasireiškimas bendruomenėje. Tai yra individo sugebėjimas duoti sau išraišką ir formą, atskirti save ir kitus ir rasti tarp savęs ir kitų kontrastą. Be abejo, asmenybė irgi yra žmogaus pažymys, bet asmens sąvoka yra platesnė ir jam — žmogui — specifiškesnė.

(3) Plg: A. Maceina, Masės atbudimas, „Židinys" Nr. 8—9, 1939 m. 161 psl. Jo žodžiais: „Žmogiškoji tragedija įvyksta ne tada, kai kas nors iš viršaus sukausto asmenį, bet tada, kai pati žmogaus prigimtis palaidoja savo geriausią dalį."

(4) Gustave Le Bon, „Psychologie der Masse", 20 psl. Kroner leidykla, 1938 m.

(5) A. Maceina, ten pat; 167 psl.

Liudas Dovydėnas

Atostogaujanti mirtis

Daug metų dirbęs vieną dieną tarė:

— Pavargau.

Tai tarė budelis, pats vyriausias budelis valstybėje, kuri buvo plati ir savotiškai galinga.

Ir nutarė budelis pailsėti; kur nors kalnuose prie jūrų, kur pušyno ir jūros ošimas neša širdį raminančius atdūsius.

Atsistojo budelis ant aukštos uolos vienų vienas, kaip iš sudužulio laivo vienintelis, pažvelgė į vandenų galybe gyvą jūrą, į debesėlius laisvus ir lengvučius, ir atsiduso:

— Vis dėlto žudymas nelengvas amatas.

Budelis pamatė žuvėdrą ant uolos kauburio vaikus peninčią, toliau slėnyje vaikas varė asilėną, didelį nešulį nešantį aukštyn; dar toliau jūroje plaukė viena burė, nešdama snaudžiantį meškeriotoją. Taip, tai yra gyvenimas, nutarė budelis, o aš gyvenimo nemačiau. Aš tiek daug darbo turėjau, galvas kapodamas, kad ir į saulę nebuvo laiko pažvelgti, nei išsimiegoti, nei panagių kraujo išsivalyti.

— Sunku, tikrai sunku, — atsiduso budelis, — o žudyt juk kas nors privalo. O kad taip tarti vieną dieną.

— Aš nebenoriu žudyti! — Mastė budelis, visu ūgiu išsitiesdamas ant uolos, būdamas saugus, nes žinojo, kad tuo metu jo nepasieks jokia keršto ranka. Jis žinojo, kad uola ir kalnai, apsupti sargybų ir šnipų, tūkstančiai akių ir vamzdžių budi plačiuos kalnuos, apsupę vyriausią budelį dieną ir naktį, rytą ir vakarą viskam pasiruošę tūkstančiai budelio pavaldinių budi ir budės.

— O jeigu ne kalnų aukšta uola, ne sargai ir ginklai, ar apsaugotų mane kokia nors miela ranka, geras žmogus, prietelis?

Ilgai svarstė, galvojo, kas jį galėtų apsaugoti, apginti, bet nesurado po saule ir žemės gelmėje jokios širdies, rankos, užuovėjos, kur galėtų būti saugus, kaip ir visi dori žmonės. Aplink vien tik priešai, nedraugai, kenkėjai, kurie tik laukia meto, kada galėtų durklu ar kulka nupiauti vyriausiojo budelio brangios gyvybės siūlą. Visi visi trokšta jo mirties, verda kerštu kiekviena jo pavaldinio širdis, bet baimė juos laiko savo neregimose, tačiau kiečiausiose replėse. Mirti bijo, niekšai, plutą duonos grauždami, lietaus plaunamomis kojomis, apdriskę ligi kaulų, bet gyventi, gyventi trokšta! Todėl ir nuolankūs, todėl ir jo visų įsakymų klauso, kad nori gyventi, ir savo valandą laiko neatiduos už kito šimtus metų. Kas juos laiko, šiuos prakaito ir gyvio sugraužtus vergus, jeigu ne mirties baimė, jeigu ne kančios baimė? Klausė vyriausias budelis, tvirtai atsistojęs ant uolos, ir jis sugniaužė kumštis. Todėl žudyti, žudyti ir dar kartą žudyti! Griebėsi už kardo ir užsimojo kirsti, bet nepamatė nė vienos savo piliečio galvos; tik į plikną uolą barkštelėjo sunkus kardas, ir pakilo žuvėdra ir vaikas, išgąsdinti vyriausiojo budelio. Kraujas tvieskė į galvą, akys aptemo, ir būtų nuvirtęs budelis, bet netoliese buvęs asmeninis gydytojas suskubo sugriebti pykčiu dūstantį galvažudį.

— Šviesiausias, jums negalima taip jaudintis, jums tai pavojinga, — perspėjo gydytojas jau atsipeikėjusį budelį.

Budelis apsižvalgęs suriko visa gerkle:

— Aš turiu žudyti! Aš mirsiu, jeigu kiti nemirs!

Daktaras suprato, kad neįmanoma staigiai nutraukti įpratimu ir pykčio aistra dešimtis metų tęsto budelio amato, ir paklausė:

— Kiek, drauge mielas, norėtum šios dienos darbui?

— Žudyti! Aš įsakau duoti galvų!

Buvo atvesta dešimtys vergų, kurie nuolankiai palenkę galvas tarė:

— Esam kalti, esam niekšai, esam neverti tavęs, o šviesiausias, o geriausias globėjau, priimk mūsų nevertingas aukas tavo didžiosios kūrybos klestėjimui, — maldininko ir nusikaltėlio balsu maldavo budelio šalies vergai, nes taip buvo įprasta. Taip toli buvo įsišaknijusi vergija ir mirties baimė, kad ir galvos netekdami, meldėsi į vyriausiąjį budelį.

Nusimazgojęs rankas jūros vandenyje, suspindus Vakarinei žvaigždei viršum vienišos uolos, užsnūdo budelis po sunkaus žudymo darbo.

*

Kitą dieną budelis vaikščiojo gelsvu pajūrio smėliu. Buvo saulėta diena, putos žaidė su bangomis, o tarp lengvų debesėlių sruveno vieversio daina, it plona styga dusliam jūros gaudime.

Vyriausias budelis nutarė dvi valandas visoje savo valstybėje nutraukti žudymo darbą. Jis įsakė kalėjimuose, stovyklose ir kankinimų kamerose dviem valandom suteikti mirčiai atostogų.

— Kada aš žengiu, skaidrios saulės apšviestas švariu pajūrio smėliu, tegu būna mano valstybėje meilė ir taika. Dvi valandas, mirtie, ir tu pailsėk, — kalbėjo budelis, sudėjęs ant strėnų rankas, lengvu žingsniu čiužendamas per jūros smėlį. Budelis nutarė nors dvi valandas būti ramus, nesupykęs; nors dvi valandas neslėgs sunkus žudymo darbas.

— Šviesiausias vade! — išgirdo budelis sargybos viršininko žodžius. — Vienas sargybinis atsisako jus saugoti, aš jį turiu nužudyti, bet jūs uždraudėt.

— Netinka. Ar negali palaukti porą valandų? — paklausė vyriausias budelis.

— Ne, jokiu budu. Jeigu aš jo greit nenubausiu, tai gali būti baisus pavyzdys visai sargybai. Ko gero vieni jus gins, kiti nórės pulti, ir sargyba save sunaikins. O kas tada su jumis, tėve maloningas?

— Vieną išimtį darau: žudyk!

Eina budelis pajūriu, bet saulė jau nebe taip šviečia, ir vyturio daina kimesnė ir budelio širdis dažniau plaka. Ak baisus reikalas su mirtimi mano valstybėje, — mąsto budelis. Dvi valandas ji negali atostogauti. Bet tai buvo išimtis, ramina save budelis.

Nespėjo budelis kelių žingsnių pažengti, kai jį sustabdė suprakaitavęs ministeris.

— Vade, prašau jūsų įsakymo. Sūnus įtaria, kad jo tėvas tavęs, vade, nebenori klausyti. Tai baisus įžūlumas, bet jūs uždraudėt baųsti mirtimi tokį ilgą laiką, net dvi valandas.

— Ar tai taip pavojinga?

— Vade, jeigu sužinos kiti, kad taip piktai manančių jūs nebaudžiat mirtimi, tai kuo pavirs mūsų laimingos, saulėtos tėvynės tėvai, kurie nenori taip galvoti, kaip jūs galvojate?!

— Gal palaukti, juk dvi valandos. Aš norėjau leisti ir mirčiai pailsėti.

— Negalima, pavojinga ir baisu! — šaukė ir maldavo ministeris, kol vyriausias budelis sutiko nutraukti mirties atostogas.

Eina budelis prie pajūrio pušelės, jos pavėsyje nori atsisėsti ir atsidusti be rūpesčių. Dar dvidešimt penkias minutes mirtis turi atostogų, gal niekas nesutrukdys.

— Ei he ūūū, vade, — šaukia vienas iš budelio pavaldinių. — Kur jūs? Baisi valanda ant mūsų žemės!

— Kas, kaip? — pašoko budelis.

— Trys vaikai, dar nepasiekę dešimties metų, jus, gatvėje žaisdami, vade, pavadino galvažudžiu! Tokiu baisiu žodžiu jus, gerasis globėjau, išdrįso pavadinti.

Perpyko budelis, vyriausias budelis ir didžiausias galvažudys, nes už tiesą labiau pykstama, kaip už melą.

— Duokit man tuos pasileidėlius, mano tėviškos globos priešus! Aš jiems po sąnarį išnarstysiu! — perpykęs sušuko budelis.

— Vade, aš pats... aš pats, nors ir buvo dvi valandos... Jau dvi valandos, kaip sunaikinau, — nuolankiai atsakė budelio pareigonis.

— Be mano valios tu, šunie, išdavike! — sušuko budelis ir nukirto palenktą pareigonio galvą.

Vėl ištiko vyriausią budelį širdies smūgis. Vėl skubėjo gydytojas gaivinti alpstantį iš pykčio.

Saulei leidžiantis, budelis sėdėjo po sena liepa ir pamatė tolumoje žengiančią į kalną laidotuvių procesiją. Ji žengė iš lėto juoda, aukštyn vedančiu kalno keliu, kurio nušviestą viršukalnę degino raudona nusileidžiančios saulės ugnis. Buvo labai tylu, ir budelis išgirdo gūdžią, tylią laidotuvių giesmę. Jis įsiklausė ir nustebo: jam dėjosi, jog ne minia juoda ir tyli žengia į kalno kapus, bet jūra, kalnai, saulė ir mažas rausvais kraštais bedesiukas keliauja į nežinomą, tačiau niūrų, nepabaigiamą kelią... Ir jis pats su sena liepa slinkte slenka paskui juodą karstą, baltus moterų ir vienuolių gaubtuvus tolydžio tolyn, už kalnų, paskui nusileidžiančią saulę į slėnį, be galo be krašto, kur ir aidui nėra į ką atsimušti.

— Tatai baisu ir nuostabu, — taria sau budelis, — tik dabar aš pamačiau Mirties slaptingą ir baisią didybę. Ir kas yra toji mirtis? Mirtis... Nežinoma, baisi mirtis. Ir viskas mirs. Ir šita liepa ir jūrų žuvis. Gal ir šita ošianti, amžinai nerami jūra turės savo paskutinį atdusį. Tai mirs ir ji. Gal ir saulė kada nors nepatekės, žvaigždės nukris, kaip štai viena nukrito į juodą mišką.

Jis susimąstė. Kasgi ištikrųjų yra mirtis? Ar tai šienapiūtė, ar piktžolių naikinimas? Kai jis pradėjo savo budelio darbą, jam rodėsi, kad tai tik su juo prasidėjo mirties apykaita, bet negi mirtis buvo, yra ir bus? Ir keista, net baisu, kad ir jis, vyriausias budelis, didysis mirties talkininkas turės mirti. Jokiu būdu, jokiomis priemonėmis nepraeis, neapsisaugos nuo mirties. Jis, kuris tūkstančių tūkstančius pasiuntė į mirtį, jokios mažiausios išimties neišgaus. Matyt, mirtis turi savo kelią ir savo darbo kelią. Mirtis, tur būt, ir turi savo tikslą. Taigi, koks mirties tikslas?

Ilgai galvojo suktas ir buklus budelis, bet mirties tikslo nesurado. Staiga jam dingtelėjo mintis: ar aš tikslingai dariau žudydamas? Taip, tai buvo apgalvota, tikslinga, ir jis tvirtai gali pasakyti: aš norėjau išrauti žmogaus mintį ir sąžinę. Kodėl aš taip dariau? Labai paprastai: mintis ir sąžinė yra didžiausi žmogaus priešai. Mintimi žmogus pabudina troškimus, o žmogaus troškimams nėra galo. Taigi reikia išrauti žmogaus pikto šaknį: mintį, ją tikrąją proto seserį. Jeigu žmogus ima mintyti, — galvoti, jis išranda visokių piktų ir gerų dalykų. Dėl blogų dalykų ima žmogų graužti sąžinė, o dėl gerų — apima pasitenkinimas. Džiaugsmas, laimė, pasitenkinimas ir sąžinės graužimas, kaip vanduo malūne, suka minties ir galvojimo ratus. Ir žmogus nebežino, apie ką negalvoti, ko nenorėti, ką prarasti, ką laimėti. Toks žmogus pasidaro nepatenkintas tuo, kas yra, bet amžinai trokšta to, ko jis pajėgia trokšti, savo proto ir širdies stumiamas.

Ir jis, vyriausias budelis ir šalies viešpats, pasiryžo padaryti savo pavaldinius laimingais, viskuo patenkintais. Ir jis ėmė žudyti nepatenkintuosius. Išžudė nepatenkintuosius, bet pavaldinių veidai dar labiau aptemo; tada jis ėmė žudyti nusiminusius, kad jie netemdytų jo darbų vaisių. Tada pavaldinaiai pasidarė labai linksmai. Jie šoko, dainavo, visada šypsodamiesi, šaukdami: „Tegyvuoja mūsų vadas! Tegyvuoja genialusis, šviesusis, išmintingasis!" Bet jis įtarė kad ta linksmybė nėra tikra, kad tai melas, vaidyba, mirties išgąsdintųjų pakaruokliškas juokas.

Tada jis ėmė žudyti besijuokiančius, pačius linksmiausius. Vėl visa šalis aptemo užviešpatavo tyla. Tylėjo tėvai ir vaikai, seni ir jauni. Net kūdikiai lopšiuose inkštė it maži, akli šunyčiai. Šalis virto kapų tylos apsiausta, girdėjosi tik upių čiurlenimas vėversių dainos ir baltasnapių varnų krankšėjimai viršum tylių juodų eglynų, viršum užsnūdusių taigų, kur tik žvaigždės naktimis pleveno ir sudejuodavo apuokas.

Tada jis ėmė tylinčiuosius žudyti. Vėl visi prašneko, bet jie kalbėjo vienas nesąmones, kvailas pasakas arba liaupsinimus jam, vyriausiam budeliui. Visi pasidarė vienodi žodžiuose ir balsuose. Tai buvo arti to tikslo, kurį jis numatė, tačiau iš vienodų kalbų jis, budelis, nebeatskyrė, kuris yra jo draugas, kuris priešas, o pareigonys jam kalbėjo, kad priešai yra pasislėpę už savo vienodų kvailysčių ir už tylos sienos.

Tada jis ėmė vienus prieš kitus siundyti. Jis kalbėjo didesniesiems, kad vidutinieji yra jų priešai, vidutiniesiems, — kad diesnieji. Jis sukiršino vaikus prieš tėvus, tėvus — prieš vaikus. Ir jis sukėlė didžiausią mirties talkininką — neapykantą. Ir taip iškilo žinia, kad tūkstančių tūkstančiai nepatenkinti vyriausiuoju budeliu, nelaimingi alkani nuskurę drabužių, kūnu ir dvasia. Ir jis pamatė, kad dar daug yra galvojančių, daug nepatenkintų, kažin ko trokštančių, kad yra tokių, kurie nori tiesos, laisvės, kad yra norinčių budelį sunaikinti, kaip didžiausį blogio šaltinį ir piktos mirties židinį. Piktos mirties. Taip, jie išrado, kad yra pikta mirtis ir gera mirtis. Ir jis yra piktosios mirties viešpats. O tai ne tiesa, nes jis nori tik laimės ir gerovės, todėl žudyti, žudyti visus, kurie priešinasi laimės ir gėrio įkūnijimui!

Ir taip budelis kaskart daugiau žudė, ir vis jam rodės, kad per mažai žudo, nes juo daugiau žudė, juo daugiau radosi jo priešų. Ir taip budelis pavargo savo žudymo rugiapiūtėje, todėl pareigonys ir gydytojai jam patarė važiuoti pasilsėti.

Ir štai, užuot pailsėjus, jis dar labiau kankinasi. Šitai tamsią naktį, kai ir budrus paukštis užsnūdo ant šakos, o jis, vyriausias budelis, tūkstančių tūkstančius pasiuntęs į mirties neatgrąžinančią karaliją susimąstė: kas gi yra toji mirtis? Ar iš tikrųjų yra mirtis gera, yra mirtis ir pikta? Kuriai mirčiai jis tarnauja?

*

Visą naktį išsikankinęs nemigu, budelis nekantriai laukė aušros. Aukštos kalnų viršūnės jau bolavo, o sode pabudusi paukštytė kukliai cieksėjo, it keldama saviškę šeimą saulės pasitikti.

Budelį ramino mažos paukštytės ciekséjimas, bet nemiegota naktis svėrė galvą žemyn. Jis dar vis neišsiaiškino pats sau, kokiai mirčiai jis tarnauja.

Kiek užsnūdus, jis ūmai pakėlė akis ir pamatė, pilkuose rūbuose raukšlėtaveidę moterį. Jos juodos akys smeigte smegė, o pryšakin atsišovęs smakras drebėjo po įdubusia, bedante burna. Moteris atėjo ir atsisėdo priešais jį ant minkštos kėdės, o sausa it erelio koja aštriais nagais užsilenkusių pirštų ranka apkabino lazdos sulenkimą.

— Budeli — tarė ir lyg kažin ko klausė juodakė moteris.

Jis tylėjo.

— Budeli, a! — garsiau kalbėjo moteris ir truputį pasviro į jo lovą. — Budeli, tu mirsi.

Budelis pasitraukė į lovos kraštą, jis juto kažin kokias šaltas rankas ant savo kaklo ir sušvokštė:

— Aš nenoriu... nenoriu mirti!

— Tavo kraujo taurė jau pilna, tavo sukeltā neapykanta, kaip prasiveržęs tvenkinys, baigia semti laukus, sodybas ir tave patį. Kraujo užtvanka jau prasiveržė, ir uždusi savo rankomis pralietu krauju.

— Bet aš... aš žmonijai laimę suteikiau, aš ją noriu išvaduoti iš troškimo aistrų ir sąžinės sielvartų, — atsakė budelis.

— Melas, tu pats nori patenkinti galios troškimo ir žudymo aistrą, tu žudydams milijonų troškimus, matei vieną — savąjį. Tu metei jųjų tarpan neapykantą ir sukėlei piktas galias, norėdamas pateisinti galo neturintį žudymą.

— Aš jiems noriu suteikti laimės, — aiškino budelis, žiūrėdamas į išdžiūvusią ranką, it plėšraus paukščio koją, apkabinusią lazdos sulenkimą.

Senė nusikvatojo gerklės gilumos juoku, savo bedantę burną uždengdama žalios skaros kampu.

— Laimę! ... Kiekvienas savo laimę randa arba pameta ir tik pats ją nešioja. Tu pats nesugraibei laimės trupinių, o tu nori patiekti milijonams laimės kalnus. Kas yra laimė? Karalius laimės neranda savo karalijoje, o jo sūnus žaidžia su elgetos šaga, rasta kelyje, ir šypsosi laime. Generolas gano akis, mirtin žengiančiuos pulkuos, o sėjėjas švyti laime prie palinkusių javų varpų. Tu ieškai laimės neapykantoje, žudyme, o motina laiminga nemigo naktį prie sveikstančio kūdikio. Ir kas iš jūsų buvot laimingesnis?

— Aš mirties ugnyje deginau blogį ir mirtimi kreipiau pasaulį į laimę, į gėrį, — kalbėjo budelis.

— Kas pyktį sėja, tas mirtį piauna. Neapykantos ugnyje tu kūrenai mirties ugniakurą ir tu norėjai įsibrauti į mirties ir motinos karaliją. Motina ir mirtis, tai dvi šio pasaulio bendradarbės, ir tik jos žino gyvybės ir mirties paslaptį. Tu įsimaišei, piktasis pasaulio genijau, todėl pasruvo pasaulis krauju ir ašaromis. Pasaulis žino savo kelią, o tu norėjai jį pasukti neapykantos keliu, kai pasaulis iš amžinų sutemų nori išnerti į gėrio, tiesos ir grožio platumas.

— Kas tu esi, moterie, kam tu mane taip kaltini?

— Aš esu mirties tikroji sesuo, aš esu... motina. Aš gimdau, o mirtis mano derlių renka. Mirtis eina duobkasio ir liekanų rinkėjo pareigas, o aš išduodu pasauliui išminčius ir kvailius, aš duodu dorus ir pasileidėlius, iš mano malonės ateina teisingi ir vagys, iš mano kraujo gimsta meilės kupini ir galvažudžiai. Aš esu tavo motina, nelauktasis budeli, ir tu, mano piktasis genijau, nori įsibrauti į mirties ir mano darbo karaliją. Čia tik mudvi šeimininkaujam. Tu būsi mano ir mano ysčiaus gėda, per amžius tave keiks žmonija, ir tu būsi melo, pykčio ir žudymo dvasia ilgoje žmogaus kelionėje. Ir tave, kaip ir kitus pikto ir melo genijus, nušluos laikas, tas tikrasis mūsų darbų ir minčių pasvėrėjas ir skirstytojas. Pro laiko mašiną tu nepraeisi, prakeikimus sukėlęs, žmogau, ir greičiau šalinkis iš Mirties ir Motinos karalijos!

Moteris pakėlė juodas akis į tekančią saulę, tarsi maldos žvilgsniu sveikindama ateinančią dieną, o žalios skaros kampu mostelėjo budelio linkui, siūbtelėdama gaivaus oro srovę. Ir budelis atgavo sąmonę.

— Nežudyk, o nežudyk, aš noriu gyventi. Aš jau buvau atleidęs mirtį atostogauti, dvi valandas buvau... Aš leisiu dvi dienas... Ne, aš leidžiu dvejus metus.

— Ne mūsų valioj mirtis ir laikas, ir todėl viskas ateina ir praeina. Tu atėjai, pažerei mirtį nešančią neapykantą ir pats joje sudegsi.

— Nežudyk, aš taip noriu kitaip gyventi!... Aš leisiu mirtį du šimtu metų. Nežudyk!

— Aš esu motina-gyvybės šaltinis. Aš esu teisingumas ir gėris, todėl aš tik atleidžiu, todėl aš nebaudžiu ir budelių, nes, kas, neatleidžia, tam nebus atleista. Tu pats save pražudei.

— Aš leisiu visiems gyventi, kaip jie nori, aš nebebūsiu budeliu, tat praneškit į visas penkias pasaulio šalis.

— Vėlu, — tai tarusi motina — moteris išėjo, palikdama savo kančiose budelį. Tarpdury je dar pridūrė; — neapykantos, kaip išversto tvenkinio nieks nesulaikys. Ji žudo visus, net ir jos gimdytojus.

Buvo pusiaudienis, kai visoje šalyje kilo baisiausios skerdynės. Žudė tėvai vaikus, vaikai — tėvus; piliečiai pareigonis, pareigonys piliečius. Kraujo upeliai išsiliejo užsiliepsnojo sodybos ir miestai. Net jūra išsiliejo iš krantų, tarsi, ir ji neteko kantrybės, nebepakesdama vyriausiojo budelio žudymo. Jūros bangos pasiekė ir budelio kūną, atširoje nužudytą įtūžusių savo pavaldinių. Jūros vanduo nuteliuškavo į gelmę didžiojo budelio liekanas, o po kelių dienų gausus lietus nuplovė plačios šalies kraują ir pelenus. Tik motinos raudojo savo sūnų, vaikai — savo tėvų, o žila juodakė bedantė moteris vaikščiojo pajūriu ir sekė pasakas apie baisųjį budelį ir gerąją mirtį, ilgus metus kažin kur atostogavusią, kol šalyje siautė piktoji mirtis. Ir guodė visus:

— Neliūskim ,geroji mirtis vėl su mumis, o gimdanti motina niekad nemirs.

V. Petravičius — Žmonos portretas

VOKIEČIU SPAUDA APIE LIETUVIU DAINA

Bodeno ežero, Schwarzwaldo ir Aukštutinio Dunojaus sričiai leidžiamas vokiečių k. dienraštis „Südkurier“ recenzento K. G. Buzengeigerio lūpomis savo 10 Nr. taip įvertina Mikulskio ansamblio viešą pasirodymą:

„Liaudies dainos ir tautiniai šokiai. Lietuvių choro pasirodymai Constancoje.

Jau iš anksto galima psakyti, ka tai, ką lietuvių studentai šiuo savo pasirodymu trukusiu bemaž dvi valandas davė, buvo liaudies menas, pilniausia to žodžio prasme. Jie, turėję prievarta nutraukti savo studijas, dabar tariasi galį šiuo būdu geriausiai savo tėvų žemei pasitarnauti. Dirigentas — A. Mikulskis — nepaprastai sugebąs apvaldyti techninę pusę ir su nuostabiai dvasiniais polėkiais, su šiuo a-capella choru pasiekė tiesiog neįtikimų rezultatų. Gražūs, tamsiai nuspal vinti sopranai, švelnučiai, kaip aksomas, altai, kultyvuoti vyrų balsai išaugo į galingą pajėgų skambėjimą, parodžiusį paskutinį išbaigtumą net ir savo dinaminiam agogiškume. Dainos, kaip „Lopšinė“, „Aidas“, — kokie žavūs niuansai! Daina apie vėjo malūną, taip perduota publikai, yra tikriausias deimančiukas. Vis tiek, ar sambūris pasirodo kaip mišrus vyrų, ar kaip moterų choras, visur ir visados jis lieka tiek pat kultūringas ir pagaulus, atlikdamas kupinus meniško paprastumo dalykus. Tarp dainų darniai įterpti tautiniai šokiai su visu savo naturalumu ir džiūgių spalvų tautiniai kostiumai, palydėti liaudies instrumentų muzikos, dar puikiau atbaigė visumos vaizdą. Verta dėmesio ir puiki mažoji „pranešėja“, kuri publiką lengvai įvesdavo į dainų ir šokių meno pasaulį. —

Į publiką iš paskutinės choro dainos padvelkė likiminio supratimo šiurpas, būtent — iš nepaprasta mintimi ir pagaunančia jėga atliktos dainos: „Broleliai, namo! Seselės, namo! Čia ne mūsų žemė!“

VAKARAS ANT KETURIŲ KANTONŲ EŽERO

Ežero skaisčios bangos liūliavo
Žaliu smaragdu,
Laivą be irklo varė, lingavo
Vėsos dvelkimu.

Saulė už Alpių leidos sustingus;
Varpai Liucernos
Dievui aukojo darbus varginguss
Žmogaus ir gamtos.

Medžių ant saulės kepintas lapas
Nuspindo rasa;
Rožių iš kalno papūtė kvapas
Skania sveikata.

Audžiau nurimęs aukso svajones
Aušros spinduliais,
Lėkė jos, skrido pilnos malonės
Padangių keliais.

Vedė jas paukščių kelias žvaigždėtas,
Lydėjo širdis
Į tolimąsias, į numylėtas
Tėvelių šalis!

Kiek atminimų — atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

Ten, kur palangėms stiepias sužiurę
Žemčiūgų žiedai,
Kur raudonmargę kreipia kepurę
Jurginų pulkai.

Ten, kur sesutės rūta dabina
Kasas nuo mažens,
Kur juodbėrėlį brolis augina
Balnot ant rudens.

Ten ,kur Dubysos mėlyna juosta
Banguoja plati...
Ko, ašarėle, ko tu per skruostą
Nužibus riedi?

Ten tai prabėgo mano brangiausi
Jaunystės laikai!
Ir po tiek metų pats savęs klausi,
Tai vien tik sapnai?

Kiek atminimų — atsitikimų,
Gyvų kitados,
Vienas už kito brėško ir švito
Anapus ribos!

Gyvasis MAIRONIS

Neseniai redakcijai teko žvilgterti į pluoštą mūsų didžiojo dainiaus rankraščių. Paskirų eilėraščių ir visos „Mūsų Vargų“ poemos rankraščiai labai nuotykingu būdu yra atsiradę išeivijoje. Juos paskutinėm vokiečių okupacijos dienom vienas poezijos mylėtojas už pasakišką sumą nupirko Vilniuje iš lenkų. Lenkų rankose rankraščiai atsirado iš išplėštos privačios tilžiškių Jegomastų bibliotekos.

Šiemet sukanka 60 metų, kai „Aušroje“ pasirodė pirmasis Maironio eilėraštis „Mūsų vargas“. Vėliau šitas eilėraštis buvo labai plačiai žinomas „Miškas ir lietuvis“ vardu.

Minėdami šį jubiliejų, turime progos savo skaitytojams parodyti originalaus Maironio rankraščio nuotrauką.

UŽMIGO ŽEMĖ

Užmigo žemė. Tik dangaus
Negęsta akys sidabrinės,
Ir sparnas miego malonaus
Nemigdo tik jaunos krūtinės.

Neužmigdys naktis žvaigždės,
Nenuramins širdies troškimų;
Dvasia ko ieško, kas atspės,
Kai skęsta ji tarp atminimų.

Aušra saulėtekio nušvis,
Ir užsimerks nakties šviesybės;
Neras tik atilsio širdis:
Viltis nežvelgs į jos gilybes...

11. Nedangel Musų.

Nors musų, broliai, nedangel yra,
Busime tvirti, jei riš vienybė;
Stokime į Darbą vyras į vyrą:
Sujungtos rankos suteiks stiprybę.
Didžios nelaimės ~~slėgia~~ spaudžia tėvynę,
Piktieji laukia jos prapuolimo,
Kapuose bočiai, kurie ją gynė,
Mes patįs slėgiami nusiminimo.
Bienok tėvynė dar nepražuvus:
Užžvis jos vėlei garbė spindėjus,
Praūš ta audra, kaip ir nebuvus,
Pakils saulutė mums patekėjus.
Tegul gi musų Dvasia nelusta,
Norint nekartą širdį ir skaustą;
Iškilę naktį varykim šurtą,
Nes jau šviesesnė ateitis rausta.

Rankraščio nuotrauka Inž. Baublio iš V. Sauliaus archyvo.

Deivoniškis

Amerikos Misija

Pasaulis kaskart vis labiau jungiasi į vieną visumą. Jeigu buvo laikai, kada Europa galėjo gyventi nesidomėdama Kinija, o Kinija atsitverti siena nuo viso to, kas ne kiniška, tai tie laikai yra praėję. Šiandien visos tautos yra tapusios viena kitai artimos. Dabar užtenka žmogui nueiti į kiną, kad galėtum akivaizdžiai susipažinti su tolimos tautos papročiais ir atsisukti radijo aparatą, kad išgirstum kalbančius tolimų kraštų žmones. Naujieji lėktuvų tipai padės nugalėti paskutines atstumo kliūtis. Ir taip pasaulis tampa vis labiau ir labiau tarp savęs susietas. Laimės ar nelaimės viename pasaulio krašte tampa jaučiamos ir kitame pasaulio krašte. Dėl to ir pasaulio saugumas ir jo ūkis tampa vis labiau ir labiau vienu dideliu uždaviniu. Arba visame pasaulyje yra taika, arba visur jos nėra? Arba visame pasaulyje viešpatauja ūkinė tvarka, arba visur yra jaučiama netvarkos reiškinių? Šitą turint galvoj tampa suprantamos Amerikos politikų kalbos apie tai, jog pasaulis ūkiškai ir politiškai sudaro nedalinamą vienetą. Ir San Francisko tautų organizacijos metmenys tampa aiški mūsų laikų dvasios išdava.

Tačiau nelengva buvo pasauliui prieiti šių tiesų supratimo. Buvo pavojus, kad siauras nacionalizmas aptemdins žmonių protus ir pasaulį suorganizuos į nuolatinę kovą vienų prieš kitus. Net ir pati Amerika vos vos nepasuko siauro nacionalizmo kryptimi. Tiesa, jos nacionalizmas buvo visai kitokio pobūdžio negu Europos, bet ir jis buvo ne mažiau uždaras. Atsiminkime tik amerikiečių vedamąjį šūkį po pereito karo: Amerika amerikiečiams — o jūs visi kiti žinokitės su savo vargais! Ir Amerika išstojo iš Tautų Sąjungos, liovėsi kištis į Europos reikalus ir pradėjo rūpintis tik savo gerbūviu.

Amerikos politinės minties raidą geriausiai pailiustruoja paties prezidento Rosvelto politinės minties raida. Prezidentas Rosveltas atėjo prie vairo to paties izoliacinio šūkio vedinas: Amerika amerikiečiams ir kuo didesnė socijalinė gerovė Amerikoje. Pirmoje savo prezidentavimo eroje jis anaiptol neturėjo pasaulio užkariavimo minčių. Jis atėjo, kaip socialinis reformatorius, kuris norėjo sukurti laimingą Ameriką. Tuo tikslu jis pavedė savo „smegenų siauro nacionalizmo persunktas valstybes, kokių mes turėjome prieš šį karą trestui" išstudijuoti socijalines popiežių enciklikas ir pagaminti šį jų praktiškų nuostatų tokiai santvarkai, kurioje būtų laimingi visi: ir darbdaviai ir darbininkai. Tačiau bestudijuojant socialines problemas iškilo vienas nepatogus klausimas: kaip apsaugoti laimingą Ameriką nuo nelaimingo ir pavydaus pasaulio. Šiam klausimui spręsti buvo du keliai: ar apsitverti Kinų siena ir ginti savo sukurtą laimingą „Utopijos" salą, arba... padaryti laimingą visą pasaulį. Ir Amerika pasirinko šį antrąjį kelią. Tada ji paliko savo socialines problemas ateičiai, išėjo iš savo izoliacinio uždarumo lukšto ir pradėjo eiti viso pasaulio tvarkymo keliu. Iš taikaus prezidento Rosvelto, pasidarė Rosveltas — pasaulio užkariautojas. Vokiečių laikraščiai šį Rosvelto persikeitimą vadina Rosvelto krize. Nepavykus jo socialiniams projektams, pasak nacių spaudos, jis metėsi į pasaulio užvaldymą. Kaip ten bebūtų buvę, bet faktas lieka tikraš, kad Amerikos izoliacionizmas buvo greitai prašalintas iš amerikiečių galvų ir Amerika ėmėsi atsakomybės pareigų visame pasaulyje. Amerika įsisąmonino tuos uždavinius, kuriuos jai kelia jos užimama vieta pasaulyje. Ji nesunkiai nugalėjo savo nacionalistinį uždarumą ir į žmonijos reikalus pažiūrėjo plačiu tarptautiniu mastu.

Pasaulio visumos ir vienybės mintis bręsta jau kuris laikas. Reikia pripažinti, kad komunizmas buvo pirmutinis politinis sąjūdis paskiausiais laikas, kuris suprato, jog pasaulis sudaro vieną nedalomą visumą. Jis ėmėsi uždavinio suorganizuoti komunistiniais pagrindais v i s ą pasaulį, o ne kokią vieną šalį. Kurį laiką jis buvo vienintelis šio uždavinio vykdytojas ir neturėjo sau lygaus varžovo politinėje dirvoje. Vokiečių nacionalsocializmas nebuvo tam uždaviniui pribrendęs. Jis, tiesa, irgi norėjo valdyti pasaulį, bet jam pasaulis buvo tiek tereikalingas, kad jis tarnautų vienos tautos interesams. Jam trūko didelės idėjos, kuri apimtų visą pasaulį. Jo ideologija buvo griežtai priešinga bet kokiam internacionalumui ir į visokį internacionalizmą jis žiūrėjo kaip į nusikaltimą prieš tautą ar rasę. Nebūdamas dvasiškai priaugęs pasauliniams uždaviniams, nacionalsocializmas neišlaikė ir ginklų kovoje.

Šiandien yra amerikiečių internacionalizmas. Ko jis bus vertas ir kaip atliks savo uždavinius, tai parodys ateitis. Tačiau jau iš anksto tenka kai ką pasakyti jo naudai. Visų pirma, kas yra būdinga ir vertinga amerikiečių kultūrai ir santvarkai tai yra jų laisvė. Tai yra ta amerikietiškoji laisvė, kuri Europos kraštuose yra tapusi tiesiog pasakišku dalyku. Kas nėra girdėjęs apie laisvą Amerikos žmogų, ir apie plačias galimybes ten žmogui reikštis?!

Kitas dalykas, kuris amerikietišką kultūrą daro priaugusią didiesiems tarptautiniams uždaviniams, kuriuos ji dabar imasi ant savo pečių, tai yra jos tradicinis nusistatymas prieš imperializmą. Nepakęsdama iš pagrindų išnaudojimo dvasios ir merkantilistinės anglų kolonijų politikos, anuomet Amerika atsiskyrė nuo Anglijos ir sukūrė savo valstybę. Prezidentas Monroe 1823 metais suformulavo savo doktriną, pagal kurią Europa neturi kištis į Amerikos reikalus. Tos pačios dvasios vedina Amerika po Didžiojo karo nepareiškė jokių imperialistinių pretenzijų Europoje. Priešingai, prezidentas Vilsonas, paskelbdamas tautų apsisprendimo dėsnį, daugeliui Europos tautų tapo išsilaisvinimo simboliu.

Jeigu šiandien Amerika grįžta Europon ir imasi atsakomybės už taiką visame pasaulyje, tai ji tą daro ne vien savanaudiškais išskaičiavimais. Čia mes galime patikėti Popiežium Pijum XII, kuris paskutinėje konsistorijos kalboje pareiškė, jog paskutinėse vadovaujančių politikų kalbose galima įžiūrėti ne tik politinį interesą, bet kartu ir moralinę pareigą, kurią atlikti jie pasiima.

V. Trumpa

Robert Nathan

Iš didžiųjų svetimųjų literatūrų amerikiečių literatūra, gal būt, mums mažiausiai pažįstama. Pats Amerikos gyvenimas mums gana svetimas, dėl to sunkiau suprantama ir jos literatūra. Negalima būtų pasakyti, kad mes tą gyvenimą įsivaizduotume labai simpatiškai. Boksas, kaubojai, gangsterizmas — vis tai sąvokos, kurios labiau kartais siejamos su amerikietišku gyvenimu, negu didžiosios demokratinės idėjos, įvairios socialinės reformos, humanizmas ir t. t. Net tai, kuo amerikiečiai mėgsta didžiuotis — tempas, mašinizmas, specializacija — mums europiečiams nėra labai artimi bruožai. Mes dažnai jaučiame tam tikros baimės, vaizduodamiesi gyvenimo sąlygas Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Socialinio ir ekonominio gyvenimo kontrastai irgi ten atrodo daug didesni. Apskritai, amerikiečių gyvenimo mastas sunkiai telpa mūsų paprasto gyvenimo skalėje. Nors iš paviršiaus mes sinonimizuojame amerikonišką gyvenimą su geru gyvenimu, tačiau to gyvenimo kritika, kuri krinta į akis, paskaičius vieną kitą jų rašytoją, sumaišo mūsų pažiūras taip, kad nebežinia, kaip ir begalvoti. Nežinia, ar tas vargas ir skurdas, kurį mėgsta vaizduoti daugumas amerikiečių rašytojų, yra tik savotiška egzotika, paprastai viliojanti rašytojus, ar priešingai, to vargo ir skurdo ten yra tiek daug. O gal pagaliau tai, kas amerikiečių rašytojui yra vargas ir skurdas, Europoje reikštų gerą gyvenimą?

Kad mums šiandien įdomu susipažinti su tuo gyvenimu, nėra reikalo ir akcentuoti. Mes turime vėl progos jį matyti filmose, skaityti laikraščiuose, spręsti apie jį, stebėdami amerikiečių kariuomenę. Bet giliau gyvenimą suprasti galima tik iš literatūros. Be abejo, toji literatūra nepaprastai turtinga. Joje rasime daugybę įvairių aspektų. Šį kart mes norime susipažinti su vienu jų rašytojų Robertu Nathanu.

Tai yra dar palyginti nesenas žmogus (gimęs 1894 m.), naujorkietis, parašęs visą eilę romanų, novelių, tarp kurių, gal būt, žymiausi yra „Dar vienas pavasaris" (One More Spring) ir „Jeunie portretas" (Portait of Jeunie).

R. Nathano stilius ir jo veikalų kompozicija pasižymi nepaprastu paprastumu. Pav., romane „Dar vienas pavasaris" jis vaizduoja, kaip du piliečiai-senienų pardavėjas ir smuikininkas, abu krizės ir skurdo ištikti, nutaria leistis į pasaulį ieškoti laimės. Pripuolamai jie susipažįsta su Šlaviku, kuris leidžia jiems apsigyventi sandėliukyje, kuriame jis laikydavo savo šluotas ir vežimėlį. Taip pat pripuolamai nelaimė juos suveda su viena gatvės mergaite, kurią senienų pardavėjas išgelbsti nuo persekiojančių policininkų (ji buvo pavogusi iš parko restorano daržovių) ir parsigabena į savo lūšnelę. Kadangi Šlaviko žmona yra tarnaitė banke, tai veiksman įvedamas ir to banko direktorius, o taip pat ir vienas kunigas, nes Šlaviko žmonai, kaip religingai moteriškei, rūpi trijų jos sandėliukyje gyvenančių piliečių moralinė pusė. Tarp tų veikėjų prasideda veiksmas rudenį ir baigiasi pavasarį, kada vėl visi išsiskirsto.

„Jeunie portreto“ siužetas ir kompozicija taip pat nekomplikuoti. Nusigyvenęs bet gabus jaunas dailininkas, eidamas parku, pamato žaidžiant jauną mergaitę. Ją užkalbina, su ja susipažįsta. Vėliau toji pažintis virsta meile. Dailininkas daro jos portretą, kuris labai sužavi mažą paveikslų pirklį. Tačiau Jaunie išvažiuoja Prancuzijon mokytis, o dailininkas į vieną pajūrio miestą praleisti vasaros pas savo draugą. Gale pavaizduota audra, sudaužanti laivą, kuriuo Jeunie grįžo iš Europos. Audra išmeta mergaitę į krantą, bet bangos ją vėl išplėšia iš dailininko rankų ir nusineša su savimi.

Naturalu, kad kiekvienam iš mūsų gali kilti klausimas, ar galima iš tokių paprastų apmatų išausti ką nors gražaus ir vertingo. Čia ir pasireiškia R. Nathano talentas. Jis sugeba ir paprasčiausią gyvenimą taip pavaizduoti, kad skaitytojas nenoromis turi stebėtis tos kasdienybės nepaprastumu. Jis lyg chirurgas nagrinėja tą gyvenimą: ji piausto, analizuoja ir suranda jame tai, su kuo paprastas mirtingasis kasdien gyvena, bet ko, gal būt, dėl perspektyvos stokos nepastebi. Atrodo, kai kada R. Nathanui atsiranda pavojus nuslysti į sentimentalizmą, ypač „Jeunie portrete“. Tačiau jis viską vadina tikraisiais vardais, eliminuoja bet kokią mistiką ir tuo išvengia šito pavojaus.

Iš antros pusės ypač jo romanui „Dar vienas pavasaris“ galima būtų primesti dekadentiškumą, net cinizmą, pirklys ruošiasi vogti paršiuką iš zoologijos sodo arba, kai tas pats pirklys filosofuoja, kepdamas pavogtą karvelį, arba, kai gatvės mergaitė kalba apie meilę. Tačiau tai tėra epizodai. Savo visumoje veikalo idėja konstruktyvi ir kelia nuotaiką. Toli tarp tos nuogos kasdienybės jaučiamas pavasaris, kurio taip laukia žmogus.

Pagaliau ir tai būdinga, kad iš Nathano kūrybos dvelkia begalinis humanizmas. Nusigyvenęs senienų pirklys atiduoda paskutinį kiaušinį ir duonos gabalą smuikininkui, sužinojęs, kad šis dvi dienas nieko nevalgęs. Iš savo pusės smuikininkas, iš karto labai pykęs ant savo bendrininko už gatvės mergaitės pargabenimą, vėliau be dvasios bėga ieškoti vaistų ir maisto, kai ši iš nuovargio ir nuo žaizdų apalpsta. Taip pat jis smerkia pardavėjo smulkias vagystes, bet vėliau pats su didžiausia baime eina vogti karvelių, kad turėtų kuo mergaitę pavalgydinti. Ir šlaviko žmona neatsisako globoti mėginusio nusiskandinti bankininko, nors jos santaupos ir žuvo subankrutavusiame banke. Tokiuo nesuinteresuotu altruizmu pasižymi didelė dalis R. Nathano veikėjų.

Vaizduodamas pliką ir nuogą realybę, R. Nathanas moka iškelti ir dideles universalines idėjas. Jo pavaizduota meilė „Jeunie portrete“ nė kiek nežemesnė, kaip Šekspyro, Goethės ar net Dantės — tik jo meilės veiksmas vyksta labai skurdžioje scenoje. „Dar vienas pavasaris“ veikale pravesta idealisto ir realisto lyginamoji charakteristika, taip pat įsprausta į „pilkų didvyrių“ rėmus. Jo veikaluose randame net tam tikro simbolizmo — pavasario ir geresnio gyvenimo vilties sugretinimas.

Chirurgišku medžiagos apdirbimu R. Nathanas pasižymi ne tik nagrinėdamas žmogaus psichologiją, bet ir kurdamas rėmus, kuriuose žmogus gyvena ir veikia. Jo gamtos aprašymuose galima lygiai rasti naujų spalvų ir niuansų, kaip lygiai ir jo žmogaus aprašyme. Atrodo, kad jis pasiimtą siužetą nagrinėja šviežiai gimusio akimis, kuriam jokios įtakos nepadarė nei kiti literatūriniai veikalai nei filosofija. Priešingai, jis dar, lyg kok archeologas, stengiasi nuo savo siužeto nuimti visas laiko rūdis ir atvaizduoti jį tokį, koks jis yra. Dėl to R. Nathanas yra originalus, būdamas labai paprastas; jo vaizduojamieji asmenys pilni humaniškumo, o gamtos aprašymai kupini naujų, užburiančių spalvų.

Red. pastaba: Kitame numery spausdinsime ištrauką iš R. Nathano romano „Dar vienas pavasaris“.

Alfonsas H. Nyka-Niliūnas

Grįžimas

Priėjus jau visai arti, kai mano kūną senos vyšnios liečia,
Kai susirinkę tartum šventei kuždasi seni vaiduokliai su namų šešėliais
Ir apima pečius minkštomis rankomis naktis niūri,
Tuomet giliai namų tamsoje šviečiasi
Nykus, lyg vėjo judinamas, žiburys
Ir virpa, lyg sakydamas: „Gaivink mane!“
Tada aš bėgu į tą žiburį, bijodamas jo spindulių netekti
Ir jo šviesos gaivinimui vėl pasivėlint,
Nes aš žinau — tai motina gimtam name,
Kaip milžiniškas švyturys kiekvieną naktį
Mus lydintis pasauly plačiame.

Įėjęs pro duris ir paliai motiną suklupęs,
Aš noriu jai kažką raminančiai sunkaus ir rimto pasakyt,
Ko niekas niekados parėjęs motinai nesakė.
(Nustebus žiūri prieblanda nyki;
Vėjas šakas už sienos judina)
O prieš mane jos veidas, tartum suarti laukai lietingą rudenį
Ir didelės, rudens lietaus spalvos, išblyškę akys.

Tuomet šviesa, žibėjusi ramiai, jaunyste vėl užsidega,
Pribėga prie manęs lyg šuo ir glaudžiasi arčiau,
Ir namo skurdą slėpdama ji žiūri į akis sūnaus paklydusio,
Bijodama šioj džiaugsmo šventėj skausmo ašarų karčių.

Tęn broliai, negalėdami nei žodžio pasakyt, sustoję tyli;
Šviesūs plaukai, tartum suvytusi žolė, nuo liūdesio sudrėkę tamsoje plevena . . .
Šalia sesuo aistringai verkia, kad ir ji mane pasaulyje labiau už viską myli,
O ašaros jos krinta, kaip pavasario lietus, girdžiu, —
Tuomet aš pajuntu, kad kažkas artimo pasaulyje gyvena,
Ir aidi fūga, sukurta jų plazdančių širdžių.

Ateina už langų paniuręs, sulytais plaukais ir liūdno veido vėjas
Ir sunkiai, sunkiai verkia: „Kur buvai, sūnau?“
O motinai iš nuostabių akių skaidrus šaltinis liejasi,
Spindėdamas ant veido liūdno ir kilnaus.

Tuomet juntu, kaip už manęs suėję
Pasižiūrėt nebuvėlio sūnaus daiktai,
Sunykę ir kažko labai nuliūdę,
Sakydami vieni kitiems: „Matai,
Jisai ir vėl namo parėjo!“
Jie klausosi, kaip skaudžiai ūžia vėjas
Ir skundžiasi kažkam piktai.

Ir negalėdamas pakelti šito džiaugsmo,
Prisiminimų deginamas, kažikur einu,
Tada jie vejasi mane, norėdami priglausti,
Maldaudami jų nepalikt vienų,
Sakydami: „Palieski
Ir savo rankų ugnimi gaivinki mus!
Ši valanda brangi — mes ją sapnuoti tegalėsim, —
Gyvybės vandeniu pavirs, apleidus tau namus!“

Bet aš žinau, kad vieną kartą — o man rodosi, tai bus vėlyvą rudenį —
Dar iš toli po kojom puls man inkšdamas kaip šuo sunykęs vėjas
Ir tempdamas už rūbų šauks: „Negrįžk!“
Nes ten miegos užgęsęs gimtas namas nepabudinamai
Ir kukčios vienišas apleistas žiburys.

Tuomet išeisime: aš, vėjas ir vaiduoklis, juos išsaugojęs ilgiausiai,
Paėmęs su savim kelis menkiausius daiktus iš šios žemės mylimos,
Ir kai jau nieko negirdės apkurtę ausys,
Tai kraujas šauks ligi mirties: „Namo!“

S. Pilka

RANKOJ NETURĖTA POEZIJOS KNYGA

Kazys Bradūnas. „Pėdos Arimuos.“ Eilėraščiai. Sakalo leidinys. Viršelis ir vinjetės dail. Kučo. Tiražas 5000 egz. Spaudė ir brošiūravo Varpo spaustuvė Kaune, 1944 m. birželio mėn. 96 puslapiai (nuo penkto iki šešiolikto klaidingai subrošiūruoti).

Pačiomis neelemtomis karo veiksmų Lietuvoj įsiliepsnojimo dienomis, autorius pasiima aš spaustuvės jau atpaustų 10 savo naujos knygos egzempliorių. Kiti, kad ir atspausti, bet dar be viršelių arba ne visai subrošiūruoti pasiliko spaustuvės rišykloje. Kas žino, gal tie egzemplioriai šiandien jau yra virtę makulatūra, gal juos įsakyta sunaikinti, o gal, laimingai kontrobandos keliu, pasklido po kraštą? Juk vokiečių okupacijos metu šviežiais dažais dar kvepianti knyga visokiais ir teisingais ir vingiuotais keliais taip greit pasiekdavo net ir tolimesnės periferijos skaitytoją. Gal Lietuvos sąlygose nebenaujas dalykas — knygos kontrabanda ir šį kartą suvaidino savo vaidmenį: Gal nusišypsojo laimė ir K. Bradūno „Pėdos Arimuos“ poezijai? Gal ir jis yra skaitomas?

Išeivijos sąlygose tik keli autoriaus bičiuliai gali pasidžiaugti turį šį retą jautrios lyrikos rinkinį.

Vaižgantiškai tariant, K. Bradūnas įdėjo į šią antrąją savo poezijos knygą nemažai „deimančiukų“. Tai trumpi aštuonių ar dvylikos eilučių eilėraščiai-miniatiūros:

Aš pravertęs dobilienos plutą,
Tūkstančius pėdų po ja randu,
Kiekvienoj vagoj senolių būta,
Neišplovė jų nei laikas, nei vanduo.

Ir tėvai jom eidami neklydo,
Nepaklydo tarpe džiaugsmo ir kančių.
O dabar ir aš savąsias pėdas —
Ainių kelrodį velėna užverčiu.

(Pėdos arimuos, 11 psl.)

Šis eilėraštis iš rinkinio pirmojo skyriaus „Pėdos Arimuos“ gal praskamba leitmotyvu paskutiniųjų metų K. Bradūno kūryboje. Pirmoji vaga, prakaito lašas, sodybos, darbo bangose, kaitra, apypietė, poilsis prie alsuojančios žemės verčia autorių kurti net ištisą vienuolikos eilėraščių artojaus ciklą, kurio ryškiausiu pavyzdžiu praskamba šios eilutės:

Lyg bangos ežerėly plaukia
Vaga vis prie vagos, vis prie vagos.
O kauliai, raumenys ir kraujas šaukia:
Prie pabaigos, prie pabaigos!

Dar vieną, antrą... Paskutinė
Jau netoli... Jau tuoj gana.
Ir plūgą užgula krūtinė,
Ir spaudžia delną rankena.

Lyg bangos ežerėly plaukia
Vaga vis prie vagos, vis prie vagos,
O kauliai, raumenys ir kraujas šaukia:
Prie pabaigos, prie pabaigos!

(Prie pabaigos 17 psl.)

Okupacinės tikrovės metu, kai „audra tėvų sodybas drasko, siaubia“, autoriui nusiraminima atneša viltis gražesnio, didesnio gyvenimo.

A. Peldavičiūtė Merginos

Nutildyk, Viešpatie, ledinį šiaurės vėją,
Težydi tyliai sodai prie namų,
Tegu viršūnes Tavo rankos glamonėja
Pietų vėjelio dvelkimu.

(Malda prieš audrą, 25 psl.)

Žiauri kasdienybė, beviltis rytojus verčia K. Bradūną, maldoje ieškoti nusiraminimo, malda prašyti, malda dėkoti ir tikėti:

Bus pilni visi tėvynės kluonai,
Brolis brolį ir tave mylės.
Dėkui, Viešpatie, už mūs kasdienę duoną,
Brandų derlių Nemuno šalies.

(Darbymečio padėkos malda, 28 psl).

K. Bradūnui yra miela nuo tikrovės bėgti prie alsuojančios žemės. Ūkininko sodyba — pasikartojanti rinkinio tema, kuriai išreikšti būtina net kelių eilėraščių. Čia pat prie sodybas milžinkapis, piliakalniai, netoliese bažnytkaimis — visa tai tėviškės papėdėj.

Ir nurimsime tik tėviškės papėdėj,
Ten, kur dulkėse tėvų tėvai.
O iš dulkių keliasi ir žydi
Ir siūbuoja nokstantys javai.

(Tėviškės papėdėj, 31 psl.)

Čia, gimtoje šalyje, kur yra amžinoji motina, kur tokia graži svajonė audroje, toli nuo žiauraus karo sūkurio, nuo mirties, ugnies ir bado gyvena laimingieji. Čia šeima, seniai bematyta sesutė, ir senelio pypkės dūmai sklaidos ir Motulė glosto poeto galvą,

Ir mažasis broliukas nemiega,
Dainuodamas pasaką skaito,
Ak, tai mano senąją knygą
Apie gerą Raudonkepuraitę,

(Šeima, 35 psl.)

Tačiau autorius nepasilieka abejingas tam, kas darosi aplinkui. Tik toji reakcija būna greičiausiai pagimdyta kitų poetų eilėraščiais. Sakytumėm, ar tai Brazdžionio, ar A. Miškinio ir K. Inčiūros anuometinės kūrybos parafrazavimas. Bet ir skaitant taip toli nuo Lietuvos buvusio J. Kuosos Aleksandriškio naujausius poezijos kūrinius, ar juose mes nesusiduriame su tuo pačiu taip opios kiekvienam lietuviui temos parafrazavimu?

Šiaip Bradūnas dažnai bando praeiti pro gyvenimo realybę. Ieško dienose ir naktyse giedresnių, šviesesnių atspindžių. Jis ieško žmogaus, kuris būtų žmogumi ir broliu ir kurio žmoniškumu galima būtų pasitikėti. Balti balandžiai, sušalęs paukštelis, skrendanti kregždutė, stirnelė, audros išbaidyta, lango gėlė — K Bradūni brangu ir miela.

Ten balandžiai tavęs nebijojo,
Tūpė ramūs tyliai ant peties,
O aš tik dabar sužinojau
Šitą paslaptį tavo širdies.

Sužinojau, ko jie nusigando
Ir išnyko mėlynėj dangaus —
Tu turėjai sielą balandžio,
O aš tik žmogaus.

(Balandžiai, 64 psl.)

Arba vėl: tas pats, dar mažesnis, dar baukštesnis, dar slipnesnis paukštelis virpąs ir sušalęs patraukė į save poeto širdį:

Ko drebi, paukšteli mažas ir nekaltas?
Jei pavasario lietus per šaltas,
Aš tave sušildysiu kvapu . . .

Ir mana širdis tarp šiaurės vėjų,
Lyg mirštąs paukštelis suplazdėjo —
Kaip labai panašūs jūs abu.
(Ko drebi, paukšteli, 68 psl.)

Kad ir siaurame bet vidiniai turtinnančiame artimųjų žmonių rate, poetas svajoja apie ateinantį pavasarį, apie saulėtas dienas. Bet ir žiemos metu:

Baltieji eglynai palinksta
Ir klausosi džiaugsmo užgimstant —
Atbėga skambučiai atbėga
Per baltą kalėdinį sniegą.

Iš tolo artėja artėja . . .
Pro šalį! . . . Ir pralenkia vėją! . . .
Ir tuoj ten už mėlyno šilo
Tyliau, vis tyliau . . . ir nutilo . . .
(Skambučiai miške, 87 psl.)

Šis lygiai ir kiti gilios lyrinės nuotaikos ir tobulos formos eilėraščiai bene sudaro ilgam pasilienkančios šio rinkinio poezijos pavyzdžiai. Neabejotina, kad kiekvienoj literatūros chrestomatijoj tilps keli iš idilių skyriaus eilėraščiai!

Dalgiai sukabinti kiemo gluosny,
Guli plūgai patvorio žolėj,
Ir vilnėjančių rugių bangose
Miega pasinėrusi griežlė.

Begaliniame laukų tylėjime,
Rodos klausosi visi namų kampai,
Kaip toli šventajam Pakylėjimui
Skambina varpai.
(Sekmadienis, 50 psl.)

Lietuvos ateitis turi gimti iš milžinkapių, iš pilkapių, iš senkapių. Ir kaip jautrai reaguoja poetas, kad

Užmiršo, kas ir nuo kada čia guli,
Tik žemė dar šventa, neariama,
Tik pora medžių, šimtmečių sausuolių
Nejudina nei kirvis, nei ranka.

Tik kažin ko nuo kryžiaus seno, aukšto
Nueiti greitai niekaip negali —
Aplinkui vieškeliai, aplinkui žmonės
O tu kalnely stovi ir tyli. (vaikšto,
(Senkapiuos, 51 psl.)

Eilėdaros, eilėraščio technikos poetas mokosi iš šių dienų Lietuvos poetų. Svetimieji, atrodo jį mažiau žavi. Kalbos lobynas — Suvalkijos kaimo kalbos turtingumas — jam didelis ieškojimo šaltinis. Naujos gyvenimo sąlygos, išeivio likimas be abejo, duos naujų temų, naujų išgyvenimų. Bet ir „Pėdose Arimuos“ K. Bradūnas jau pasirodo toks poetas, kurį neužtenka vieną kartą paskaityti. Vakaro tyloj, po vakarinės maldos, jo knygos puslapius norisi dažnai ir dažnai vėl iš naujo vartyti ir rasti juose nusiraminimo po sunkių realybės atneštų valandų.

Jei atsiras kentėjimo draugų,
Daug sielvarto gali pakelt.
Š e k s p y r a s

Gimnaziju direktoriu ir pradiniu mokyklu vedėju suvažiavimas

Š. m. lapričio mėn. 4 d. Lietuvių Sąjungos Müncheno Apygardos Švietimo Skyrius sukvietė gimnazijų direktorius ir pradinių mokyklų vedėjus pasitarti ir apibendrinti švietimo darbą. Suvažiavime dalyvavo 5 gimnazijų, 3 progimnazijų direktoriai, 12-os pradinių mokyklų vedėjai ir 1 specialiųjų amatų bei suaugusiųjų švietimo vadovas. Be to, dar dalyvavo Liet. S-gos Müncheno Apygardos Valdybos Pirmininkas dr. Kalvaitis ir Müncheno Skyriaus Pirm. dr. Mačiulis. Suvažiavimui vadovavo švietimo įgaliotinis p. prof. Ig. Malinauskas.

L. S. Müncheno Apygardos Pirmininkas dr. Kalvaitis pasveikino suvažiavimo dalyvius ir palinkėjo jiems ištvermės taip sunkiame šiuo metu švietimo ir auklėjimo darbe. Be to, dar pareiškė, kad Apygardos Valdybai vienas iš svarbiųjų uždavinių yra visokeriopai padėti mokykloms. Svarbu, kad lietuviškoji mokykla išlaikytų savo tradicijas ir išliktų nepažeista mokslo atžvilgiu.

Iš gimnazijų direktorų ir mokyklų vedėjų pranešimų paaiškėjo, kad vienas iš didžiausiųjų sunkumų yra vadovėlių trūkumas. Pradinių mokyklų I—II skyriams elementorių ir III—IV skyriams skaitymų knygų Apygardos Pirmininkas pažadėjo parūpinti. Tuo reikalu jau susitarta su rašytoju Zobarsku, kuris pažadėjo iki sausio mėn. paruošti ir išleisti atinkamus vadovėlius. Vadovėlius platinti imasi Müncheno Apygarda. Mokyklų vedėjai, norintieji juos gauti, iš anksto užsisako per Apygardos Švietimo Skyrių. Elementoriai I ir II sk. kaštuos po 7 RM., o III—IV sk. skaitymų knygų kainos paaiškės vėliau.

Iš viso pasisakyta ir dėl vadovėlių kainos. Suvažiavusieji išreiškė nepasitenkinimą aukštomis vadovėlių kainomis. Tai yra nepateisinamas leidėjų noras iš knygų ir iš visų spaudinių ieškoti pelningo uždarbio. Dr. Kalvaitis pareiškė, kad šiuo reikalu Apygardos Valdyba yra susirūpinusi ir prie Švietimo Skyriaus yra sudariusi knygoms leisti tikrinimo komisiją, kuri uždaviniu imasi kovoti su knygų spekuliacija. Leidėjų prašoma būti kontakte su šia komisija.

Gimnazijoms sudarytas reikalingiausių vadovėlių sąrašas ir artimiausiu laiku numatoma juos paruošti ir išleisti. Dauguma jų jau paruošta, rūpinamasi išleidimu.

Aptarta Apygardos Švietimo Tarybos sudarymo ir mokyklos darbo kontrolės reikalai. Nutarta kreiptis į centrą, prašant leisti prie Švietimo Įgaliotinio sudaryti Apygardoje šias inspekcijas: 1. vaikų darželių ir pradinių mokyklų, 2. gimnazijų ir 3. specialiųjų kursų bei suaugusiųjų švietimo reikalams inspekcijas. Jų tikslas būtų palaikyti jungtį tarp visų mokyklų, kad nebūtų didelių nukrypimų mokslo ir drausmės atžvilgiu.

Svarstant gimnazijų ir kitų mokyklų mokslo reikalus, iškilo iš dabarties sunkiųjų sąlygų, išplaukiąs mokslo nuvertinimo klausimas. Esant karo išblaškytiems, neturint pakankamai ne tik vadovėlių, bet ir lektūros, gyvenant blogose gyvenimo sąlygose iš pašalies mokyklai diktuojama sumažinti mokslo reikalavimus. Jaučiamas daugumos noras lengvu būdu įgyti atestatus bei pažymėjimus. Visi suvažiavimo dalyviai išreiškė vieningą nuomonę, nepasiduoti lengvabūdiškumui bei mokslo profanacijai. Mokykla, mokslo atžvilgiu negali tapti labdarybės įstaiga, kuri pigiai išdavinėtų mokslo pažymėjimus. Lietuvos mokyklos tradicijos negali būti pažeistos. Pagal esamas sąlygas, kiek tiktai aplinkybės leidžia, pageidautina sudaryti rimtus pedagogų kolektyvus, kurie pajėgtų pakankamai patiekti mokslo žinias ir išreikalauti iš mokinių jas pasisavinti; neapkrauti jų pamokomis, kad galėtų geriau sudoroti mokslo medžiagą ir ją perduoti mokiniams. Laikytis principo: geriau mažiau išleisti iš mokyklos mokinių, bet gerai paruoštų, negu daugiau, bet sipnų. Mūsų jaunimas, būdamas išeivijoje, turi ruoštis kietam gyvenimui. Jis turi būti pasiruošęs išlaikyti konkurenciją prieš kitataučius, jei norės ko pasiekti mokslu.

Be to, dar suvažiavimas aptarė programų, mokyklos darbo ir tvarkos taisyklių reikalus. Nutarta griežtai vadovautis tradicinėmis Lietuvos mokyklų programomis bei mokyklų darbo ir tvarkos taisyklėmis. Šių nuostatų laikymasis mums daug padėjo vokiečių okupacijos metu atsispirti prieš okupantų spaudimus bei reikalavimus, tikimasi, kad ir dabar mums tas duos naudos.

Buvo svarstyta mokyklų ekonominiai reikalai, mokinių organizacijos. Išreikštas pageidavimas, kad mokinių organizacijoms, kaip tai, kultūros, religijos, literatūrininkų ar gamtininkų būreliams ir skautams vadovautų patys mokytojai.

Iš viso suvažiavimas praėjo labai sklandžiai. Pasireiškė gyvas susidomėjimas klausimais ir apdairus jų sprendimas.

Švietimo Įagliotinis prof. Ig. Malinauskas uždarydamas suvažiavimą, pareiškė viltį ir pasitikėjimą, kad Lietuvos mokytojas, kaip nė vienas kitas kitos profesijos asmuo, geriausiai išlaikys šiose gyvenimo sąlygose visokiausius bandymus bei gundymus ir pasiliks ištikimas Lietuvos mokyklai, jei atsidėjęs dirbs ir tuo būdu atliks tautai savo pareigą, kaip pridera kiekvienam tauriam lietuviui.

Jeruzalė, spalio 6 d. — „Associated Press“ praneša, kad arabų darbininkai iškasė prie Jeruzalės-Betlėjaus kelio vieną laidojimų urną. Joje graikų kalba surašytos Kristaus mirties raudos. Žymiausieji Hebrajų Universiteto archeologai galvoja, kad jos surašytos vieno iš Kristaus pasekėjų, buvusių prie Jo mirties.

Rastoji šeimyniame kape urna yra universiteto skaitoma seniausiu archeologiniu krikščionybės liudiniku. Archeologų nuomone, ženklai urnoje patvirtina josios autentiškuma ir įrodo jos kilmę esant iš krikščionybės eros pradžios. Archeologų nuomone, ji padaryta vieno iš Kristaus sekėjų.

Margasis gyvenimas

Saviesiems

Lietuvių Sąjunga šiuo metu yra vienintėlė įstaiga, kurios tikslas visiems žinomas ir aiškus: padėti saviesiems. Jos uždavinys — visus lietuvius sujungti į vieną šeimą. Tiesa, jau daug tautiečių yra šios Sąjungos nariais, tačiau dar ne visi. Jei gyvo reikalo verčiami kreipiamės į Sąjungą, tai visų susipratusių lietuvių pareiga ją visokiariopai remti. Pagrindinis tokių laisvų organizacijų pajamų šaltinis yra narių įnašai, aukos ir t. t. Turime, deja, viešai pasakyti visiems tiems, kurie laiko save Sąjungos nariais, kad šituo atžvilgiu dauguma yra nejautrūs, neparaginami net paprasčiausio mėnesinio nario mokesčio Sąjungai nesumoka. Kita vertus, toligražu ne visi Münchene gyveną lietuviai yra Sąjungos nariais, nors, turėtų būti priešingai. Tenka ne kartą nugirsti, — kam man toji S-ga reikalinga, ką ji man duoda?!... Tarsi tuo norėtų pasakyti, kad lietuvių S-ga yra kieno nors privataus pobūdžio įmonė ar įstaiga. Taip samprotaują labai klysta patys ir kitus klaidina, nes dažnas nenori suprasti, kad jei ir tokios, kokia yra Sąjunga, nebūtų, mes būtume jau senai atsidūre dar sunkesnėje būklėje negu kad esame.

Žmonės, kurie Sąjungai šiandie vadovauja nesiekia savo tikslų, neieško ir negauna sau kokio pelno, tad jiems svaidyti priekaištus gali tik žemažiūriai, tačiau čia pat turime pasakyti, kad be lietuviškos visuomenės paramos S-ga negali dirbti. Nei nario įnašų, nei iš sporadinių rinkliavų už įvairius patarnavimus Sąjungos vadovybė sau jokio atlyginimo nerenka, nors pati įstaiga su kelias būtiniausiais, apmokamais tarnautojais kas mėnuo turi apie pustrečio tūkstančio išlaidų. Tas išlaidas reikalinga apmokėti arba — vieną gražią dieną — teks pačią įstaigą likviduoti. Tokia yra faktų logika.

Baigdamas šias pastabas, grįžtu prie to, nuo ko esu pradėjęs: jeigu kiekvienas susipratęs lietuvis atliks savo pareigą Sąjungai — (sumokėdamas laiku nario mokestį, ar įstodamas į narius, jei to dar nėra padaręs), neteks nei užminti apie jos likvidavimą. Laiku įmokėdami mėnesinį nario įnašą po vieną markę ir šiais nelengvais laikais patys sau didelės skriaudos nepadarysime, o Sąjungai iš tų įnašų bus didelė ramstis.

Kviečiu visus atlikti savo pareigą Sąjungai.

Dr. P. Mačiulis
Liet. S-gos Müncheno Skyriaus
Pirmininkas.

IS TARPUKALNIŲ

Weilheim (Teck) Wrtmb. Mus lietuvius, apie 400asm., į šitą tarpukalnių miestelį perkėlė iš Goppingeno š. m. spalio mėn. 10—II d. d. Kitų tautų benamiai apgyvendinti kaimyniniuose kaimuose, miesteliuose. Apgyvendinti esame sekvestruotuose iš vokiečių butuose su lovom ir patalynėm. Maitinimas, rašant šį straipsnelį, tebebuvo nesutvarkytas, nes mūsų globėjas UNRRA Obr. Lenningen'e vėliau įsikūrė, negu mes atvykom.

Išsirinkome kolonijos valdybą (ji ir Liet. S-gos skyriaus valdyba) kurios pirmininku yra p. Šalčiūnas Vincas.

Pirmą sekmadienį pamaldas mums laikė Kirchheime gyvenąs kun. Stašys iš Rokiškio, buvęs ilgametis Panevėžio merg. gimnazijos kapelionas. Ateity kun. Stašiui iš Kirchheimo išsikėlus, mūs dvasios vadu bus kitas lietuvis kunigas.

Kultūriniame gyvenime, dar Goppingene tebesant, buvo kai kas padaryta: veikė pr. mokykla, choras, p. Paškevičiaus vedamas, kuriam neprilygo latvių, žymiai gausesnės kolonijos sudarytas choras. Ypač visiems patikdavo p. Zakarevičienės vedami tautiniai šokiai. Paskutinėm dienom, prieš išvykstant iš Goppingeno UNRRA buvo leidusi visų tautų benamiam po vieną valandą kasdien naudotis garsintuvu. Lietuviškai valandai vadovo p. Šalčiūnas. Buvo skaitoma: straipsniai ir žinutės iš lietuvių laikraščių, pasakėlės, giminių paieškojimai; duodama patefono plokštelių muzika, o „linksmieji broliai“ suspėjo pasirodyti net tris kartus.

Atvykusį stovyklos aplankyti amerikiečių armijos vadą, dėka greitam teis. Jočio susiorentavimui, jį organizuotai sutiko ir pasveikino tik lietuviai, nepaisant, kad stovykloj gyveno apie 4000 lenkų, 1300 latvių, 200 estų ir kiek ukrainiečių. *J. Sk.*

CHURCHILL VARDO STOVYKLOJE

Lehrte (Hannover apygardoje, anglų zonoje) Pabaltijo kraštų stovykloje gyvena arti 5000 lietuvių, 420 latvių ir 30 estų. Stovyklos viršininkas J. Švėgžda, lietuvis. Bendroji virtuvė, policija sudaryta iš vienų lietuvių.

Kultūrinį stovyklos gyvenimą tvarko lietuvių komitetas, kurį sudaro kun. J. Kuzmickis — pirm., plk. V. Kaunas — vicepirm., J. Ryckis — sekr., E. Bortkevičius — kultūrinių reikalų vedėjas ir išdininkas ir J. Švėgžda — narys Stovykloje veikia vaikų darželis, pr. mokykla, buhalterijos ir anglų k. kursai. Be to gražiai dirba choras, skautai ir tautinių šokių grupė. Kasdien išleidžiamas didelis sieninis laikraštis „Naujienos ir vaikų žurnalėlis „Vieversėlis“ (redaguoja mok. Kuzmickis ir J. Narkevičius). Greitu laiku numatytā spaustuvėje spausdinti dvisavaitinį kultūros žurnalą „Žibintą“. Leidimas jau gautas.

Gyvenimo sąlygos geros. Maistas dienai 2000 kolorijų. Gaunami Raud. Kryžiaus siuntinėliai.

KVIETIMAS PRANCŪZIJON

Traunsteino lietuviai iš prancūzų ryšių karininko per UNRRĄ yra gavę kvietimą vykti Prancūzijon darbams. Kvietimas principe priimtas, rezoliucijoje iškeliant savo sąlygas ir pageidamus.

„NERAMI TAIKA“

Amerikiečių laikraštis „Time“ ryšium su buv. 5 užs. reikalų ministerių konferencija Londone rašo: „Premjeras Attlee turi labai tikras pažiūras į pasaulio ateitį ir įtikinančiai savo pažiūrom pasidalino su savo užsienių reikalų ministeriu, prieš prasidedant Londone konferencijai. Attlee yra įsitikinęs, kad naujajame pasaulyje nėra vietos „neramiai taikai“ ir kad šiandieninis pasaulis prieš save turi vienintelį pasirinkimą: *taika*, paremtą visišku 3-jų did. valstybių sutarimu arba *sunaikinimą* atominėm bombom“. Londono konferencija neaiškumų nepašalino, tik, „The Tatblet“ anglų katalikų laikraščio žodžiais tariant, „ypač patarnavo politinių skirtumų išryškėjimui“. Šiuos skirtumus išlyginti ėmėsi prez. Trumanas, iš naujo užmegsdamas su Sov. S-gos generalissimu Stalinu asmeninį kontaktą. Buvo pasikeista laiškais. Stalino atsakymu Baltieji Rūmai oficialiai išreiškė pasitenkinimą, nors abiejų laiškų, turinys iki šiol pasauliui liko nežinomas. Tačiau Amerikos tarptautinės politikos principus, kuriems pritaria ir Anglija, viešai dekliaravo J.A.V prezidentas Trumanas savo garsiųjų 12-je punktų. Kadangi Trumano kalba lietuviškoje spaudoje jau buvo paskelbta, tai jos ištisai nebekartosime. Pabrėžtina, kad savo kalba prezidentas išreiškė Amerikos palankų nusistatymą atžvilgiu tų tautų, kurioms suverenumas buvo smurtu atimtas. Amerikos užsienių politika orientuosis į tai, kad smurto aktai būtų atitaisyti ir tautoms grąžintos nepriklausomybės. Atrodo, kad smurto aktais iki šiol turtingiausias Europos kontinentas. Mus labai įdomauja ir tos kalbos vietos, kur prezidentas dar kartą formulavo jau Amerikos užsienių politikoje taikomas tezes: a) nepripažinimas vyriausybių, svetimos jėgos primestų kokiai nors valstybei, b) nesutikimas su teritorialiniais pakeitimais, c) pačioms tautoms leidimas pasirinkti valdymosi formas ir t. t. Taiką mylinčios Amerikos prezidentas jautė pareigą priminti, kad atominės bombos išradimas kaip tik verčia kuo pilniau pasauly įgyvendinti jo suformuluotus politikos principus. Bombos paslaptis būsianti išlaikyta.

Sovietų Sąjunga po nepasisekusios Londono konferencijos nuo tarptautinio bendradarbiavimo gerokai izoliavosi ir iki pat šiol nedalyvauja jokiose tarptautinėse konferencijose. Viešoji pasaulio opinija laukė, kad sąryšy su pasikeitimu laiškais ir prez. Trumano kalba, viešą kalbą politiniais klausimais pasakys pats Stalinas. Kalba buvo pasakyta, tik ne Stalino, o užs. reik. komisaro Molotovo. Jis, kalbėdamas Spalio revoliucijos proga, peržvelgė ūkines Sov. S-gos problemas, kalbėjo apie „išvaduotųjų“ Pabaltijo respublikų atstatymą ir palietė politinius klausimus. Molotovo nuomone, Sov. S-gos niekas neturėtų įtarinėti, nes čia demokratija esanti pati geriausia. Atominė bomba negalinti likti jokia paslaptim užsienio ar taikos išlaikymo politikai pravesti. Taika bus galimai šlaikyti tik artimai bendradarbiaujant visoms didžiosioms valstybėms ir kovojant su dar besireiš-

kiančiu fašiszmu. Savo kalbą baigė žodžiais: „Mes irgi turėsime atominę bombą, o gal ir daugiau ką.“

Kadangi tolimesnis Anglų-amerikiečių bendradarbiavimas su rusais yra sustojęs, kaip sakoma, „mirties taške“, tai spauda bando bendradarbiavimo galimybes panagrinėti ir istrigusių klausimų sprendimą iš „mirties taško“ pajudinti. „Observer“ straipsnyje „Rusija žiūri į jūras“ apžvelgia. Rusijos bandymus įsistiprinti Juodojoje, Ochocko ir Baltijos jūrose ir prieiti prie Viduržemio jūros. Nors galimas esąs dalykas, kad Rusija tai daranti ne puolimo ar ekspansijos tikslai, bet apsigynimo, tačiau Vakarų valstybės tuo rodančios savo susidomėjimą. Sulaikyti šiam Sov. S-gos azartui laikraštis randa dvi galimybes: „Ponai Bevinas ir Byrnes, dirbdami kartu su Molotovu, gali pasisakyti prieš tuos planus ir parodyti, kaip didelė bus opozicija iš Did. Britanijos ir Amerikos pusės prieš tuos saugumo planus, del kurių Europoje negalima pastovi taika. Yra galima, kad Rusija savo planų atsisakys.“ Galįs būti padarytas dar vienas visų alijantų bandymas saugumo garantavimui: „Anglosaksai gali duoti rusams jų pageidaujamas bazes kaip atlyginimą už tai, kad rusai dabar izoliuotas Rytų Europos šalis vėl atidarys lygiateisiam lankymui. Rusai negali laukti atidarymo kelių savo jūroms, kol jos žemyno durys bus uždarytos.“ Minėtas katalikų laikraštis „The Tablet“ kaltina Anglijos vyriausybę, kuri padariusi klaidą, nusileisdama rusams Lenkijos klausime. Tuo buvę duota rusams drąsos laikytis dabartinės taktikos. Klaida padaryta ir todėl, kad apie Sov. S-gą pradėta kalbėti ir rašyti, kaip apie demokratiją. „Did. Vakarų demokratijų klaida yra pasitraukimas nuo linijos, kuriai nieko negalima būtų prikišti ir kurią instinktyviai buvo užėmęs Churchillis, vokiečiams užpuolus Sovietų Sąjungą duodame Rusijai visokeriopą pagelbą, bet jis neatšaukia nieko, ką buvo kalbėjęs prieš komunizmą.“

XI. 9 d. iš Londono pranešta, kad į Vašingtoną pasimatymui su prez. Trumanu išvyksta Anglijos min. pirm. Attlee. Jo kelionė jau seniau buvo numatyta, nes žiniomis iš Amerikos, esą susidarę visa eilė natideliotinai apsvarstytinų klausimų. Baltieji Rūmai paskelbė, kad bus svarstomos atominės bombos ir kitos svarbios pasaulio problemos. Prieš išvykstant Attlee turi pasakyti viešą kalbą. Reikia manyti, kad Vašingtono pasitarimuose bus paliestas ir Palestinos klausimas, kur paskutiniuoju metu vyko dideli, anglų spaudos pranešimu, „gerai organizuoti“ neramumai, kaip iš žydų, taip ir iš arabų pusės. Atrodo, tiek vieni, tiek antri nori išnaudoti dabartinę netvirtą tarptautinę padėtį ir sivo pozicijas šiam krašte sustiprinti. „Nerami taika“ reiškiasi ir Turkijoje del rusų kariuomenės iš Persijos perkėlimo į turkų pasienį. „New York Herald Tribune“ Europos laidoje Nr. 19. 506, papildydamas pranešimą apie šį kariuomenės koncentravimą, rašo: „Bulgarų armija pradėta intensyviai apmokyti. Yra žymu, kad rusai bulgarų kariuomenę traktuoja kaip pagelbinę armiją. Bulgarų armija yra papildyta rusų instruktoriais ir politiniais komisarais. Bulgarų komunistų partija turi neginčijamą įtaką armijoje. Sofiioje nujaučiama, kad rusai turi svarbiausias veikimo kortas pietų-rytų Europos pokerio žaidime.“

Š. m. X. 26 d. įvykusiose žemųjų Rūmų debatuose dėl Europos maitinimo padėties kalbėjo uzsienių reikalų ministeris Bevinas. Jis pareiškė susirūpinimą Europoje esančiais 25 mil. benamių žmonių. Kiek galima, jie esą šelpiami. Šelpiami ir nuo karo nukentėję kraštai. Jugoslavijai, esą, tiekimas dideliame maštabe sustabdytas, nes Titas, neaišku kokiais tikslais, organizuojąs didelę armiją. Iš įvairių ir politinių vyksmų Europoje ministeris Bevinas padarė išvadą. „Europa jaučia labiau dvasios alkį, negu kūno.“

Š. m. XI. 9 d. min. pirm. Attlee su atominės energijos tyrinėjimo instituto šefu oro keliu išvyko į Vašingtoną tartis, jo paties žodžiais tariant, „dėl taikos, laisvės ir ūkinės gerovės su prez. Trumanu ir Kanados min. pirmininku“. Išvykstant savo pasakytoje kalboje Attlee tarp kito pareiškė: „Mes norime pasaulio, kur mažos ir didelės tautos būtų laisvos, kur būtų teisė ir socialinis teisingumas. Su mūsų buv. koalicine vyriausybe mes pasauliui įrodėme, ką reiškia tikroji demokratija. Vyriausybių pasikeitimas galimas, nevartojant jėgos. Mes galvojame apie pilnutinę laisvę. Mes turime normalią demokratiją, kur yra vyriausybė ir opozicija, bet niekad nepamiršime, ko mus karas yra išmokęs.“ Prisiminęs apie baimę dėl naujo karo, Attlee pareiškė, kad baimė turinti būti apvaldyta. Reikią pasitikėti Amžinąja Teisybe.

Trumpai

* Š. m. XI. 13 d. Prancūzijoje renkama prancūzų vyriausybės galva.

* Dėl įvykusių konfliktų Bukarešte ryšium su karaliui palankiomis demonstracijomis, vyriausybė apkaltino ūkininkų partijos vadą Marių. Vyriausybė esanti pasiruošus ginti demokratiją visomis priemonėmis.

* Maskvos radijas praneša, kad fašistiniai gaivalai bando kelti neramumus Trieste.

* Vengrijoje rinkimai praėjo ramiai. Dalyvavo apie 85 % rinkikų. Stipriausia pasirodė smulkiųjų savininkų partija laimėjusi 60 % balsų kitos žymiai mažiau: socialdemokratai — 14%, komunistai — 12 %. Laukiama, kad artimoje ateityje, remiantis rinkimų daviniais, bus reorganizuota Vengrijos vyriausybė.

* Anglija ir J. A. V. iki šiol negavo jokio atsakymo iš Sovietų Sąjungos į protesto notą del rusų-vengrų prekybos sutarties.

* Londone ir Vašingtone vyrauja nuomonė, kad pasitraukus Subačicui, *Jugoslavijoje* susidarė neteisėta padėtis tarptautinės teisės ir konstitucinio legalumo atžvilgiu. Nurodama, kad Titui gali būti pagrąsinta pripažinimo atėmimu, jei rinkimuose būtų pažeistos demokratinės laisvės. UNRRA-os transporto šefas, ilgą laiką gyvenęs Belgrade ir kitose Balkanų pusiasalio vietose, p. Virgili Lowett pareiškė, kad kandidatais statomi tik Tito partijos žmonės, kurie reprezentuoja daugiausia tik 20 % tautos.

* Anglų vyriausybė **paskelbė, kad į** Jugoslavijos rinkimus nesiųs jokio specialaus atstovo. Rinkimus stebės britų, pasiuntinys. Žemųjų Rūmų atstovai į Jugoslaviją atvyko kaip privatūs asmenys.

* Rusų maršalas Rokosowskis pažadėjo energingai imtis visų priemonių likviduoti Lenkijoje plėšimus ir banditizmą. Už plėšimus būsią šaudomi ir rusų karininkai.

* Varšuvos radijas praneša, kad vokiečių okupacijos metu žuvo 6 mil. lenkų.

* Maskvos radijas praneša, kad rusų pajėgos iš Čekoslovakijos pasitrauks laike 4 savaičių.

* Gen. de Gaulle išreiškė nuomonę, kad reikia sudaryti koalicinę Prancūzijos vyriausybę iš 3 didžiausių partijų: komunistų, katalikų ir socialistų. Leonas Bliumas pareiškė, kad jis laikąs svarbiu uždaviniu išdirbti programą bendradarbiavimui su labai sustiprėjusia katalikų partija.

* Prancūzija išreiškė griešćiausią protestą prieš centrinės vokiečių vyriausybės sudarymą.

* Anglijos savivaldybių rinkimuose darbo partija laimėjo pažymėtiną daugumą. Išrinkta: darbo partijos — 2977, konservatorių — 835, nepriklausomųjų — 501, liberalų — 111 ir komunistų — 22 atstovai.

* Streikai Anglijoje ir Amerikoje baigėsi. Darbininkai grįžta į darbą.

* Komunistų daliniai Kinijoje bandė pulti vyriausybės kariuomenę. Vengdama pilietinio karo, Čiangkaišeko kariuomenė stengiasi nuo didesnių karinių operacijų susilaikyti. Vašingtone dementuojamos žinios, kad amerikiečių kariuomenės daliniai dalyvaują didesniuose veiksmuose prieš kinų komunistus.

Nürnbergo procese teisiamieji karo nusikaltėliai negalės teisintis įsakymų gavimu iš aukštesnių valdžios instancijų.

New York, spalių 12 d. — „Associated Press“ praneša, kad komunistų dienraščio „Daily Worker“ vyriausias redaktorius ir vienas iš J. A. V. Komunistų Partijos vadų Louis F. Budenz pareiškė, kad išstoja iš partijos „kad grįžtų į mano tėvų tikėjimą — Katalikų Bažnyčią“.

Jis Šv. Patriko Katedros rektoriui Monsinjorui Fulton J. Sheen prisipažino, kad „Protas ir tikėjimas atvedė mane prie šio laimingojo žingsnio“. Be to, jis pridėjo, kad komunizmas „siekia pavergti žmonijos dvasią ir jai primesti tiraniją; tai yra amžina kova prieš religiją ir tikrąją laisvę“.

Buvusio komunistų vado žmona ir trys dukterys kartu grįžta prie Bažnyčios.

*

Prieš kurį laiką Henry Morgenthau, tuo laiku buvusio J. A. Valstybių Finansų Ministerio, planas paversti Vokietiją žemės ūkio kraštu sukėlė daug kritikos. Harper Brothers leidykla išleidžia į rinką šį planą. Knyga pavadinta „Vokietija yra mūsų problema“. Knygos kaina 2 doleriai.

*

SAVO BENDRADARBĮ

Vladą Barių, sukūrusį šeimos židinį su Rože Jotkute nuoširdžiai sveikiname ir linkime laimės naujam gyvenimo kely.

„Aidų“ redakcija

IEŠKOJIMAI

212. Pranaitis Pranas iš Kud. Naumiesčio, gyv. Dillingen a. Donau, — sūnaus Pranaičio Leonardo, gim. 1925 m., žento Arstikaičio Antano, gim. 1912 m., Vinco ir Stasės Bandzevičių.

213. Abromavišius Juozas, Mindelheim, Liet. stov., — brolių Stasio ir Broniaus Abromavičių iš Šakių apskr.

214. Valkaitis Vytautas, Frankfurt a. M., Hedderheim V. D. M. 3567. ORO. MA. M. Compagny, — sesers, Janinos ir Juozo Zabevičių ir Broniaus Čekausko

215. Tyjunėlis Juozas iš Šiaulių, München, M. M. W. lager, — brolio Kazio Tyjunėlio, Zabulių šeimos, Kazio Mižeikio, Sklensko Antano ir Vilučio Kazio.

216. Lindė Vincas iš Šiaulių, Günzburg, Kleinnkicen Lager, — broliu: Alfonso ir Stasio ir Urzos Stasio.

217. Bujėnas Julius iš Švenčionėlių, Günzburg, Kleinnkicen Lager, — brolio Stasio.

218. Petraitienė Julija, Wagenreuth, Liet. stov., — savo vyro Liudviko Petraičio, paskutiniu laiku gyv. Erfurte, ir Kazimiero Ivanausko, kilusio iš Kauno.

219. Tumaitis Henrikas, stud. med., Šveicarija-Zürich, Sonntagsteigstr. 5 bei Fräulein Huldy Rahm, — Antano Norvaišos, Juozo Šuliausko, Andriaus Keturakio, Kleivos, Proscevičiaus Vytauto, Pimenovo Petro, Žemaičio Vytauto, Žukausko Alfonso, Koženiauskos Romo, Zizo Mykolo, Kondratavičiaus Balio, Bulionio Jono, Backevičiaus, Kalinausko Vytauto, Žikoriaus Vaclovo, Bandžiaus Vlado.

220. Žadeikytė Teodora, München, Pilotystr. 6, — savo brolių: Juozo, Jono ir Stasio.

221. Kondratavičius Jonas, Kaufbeuren, Jugendheim, — Paltavičių: Stasio ir Onos iš Kauno, anksčiau gyv. Breisach (Baden). 2. Dundulių: Juozo ir Julijos iš Joniško. 3. Jakobų: Jono ir Valerijos, gyv. Lithuanian Legation 19 Kesington, Palace Gardens, London Nr. 8. 4. Kondrato Prano, gyv. Amerikoje Philadelfija.

222. Grybinas Vytautas, Kaufbeuren (Allgäu), Jugendheim, — brolių Zigmanto ir Aleksandro, pusbrolių: Grybino Juozo ir Oranto Juozo.

223. Senkai, Matas ir Adelė — Matusevičiūtė iš Vilkaviškio, gyv. Bay. Wunsiendel, Liet. stov., — giminių ir artimųjų.

224. Blazevičiūtė Veronika, Bay. Wunsiedel, — švogerio Linkevičiaus Jono ir sesers Linkevičienės-Blazevičiūtės.

225. Jefremovas Eugenijus, Landau a. Isar, Oberhocking Ndb., — savo seserų Liucės ir Zofijos iš Jonavos.

226. Kesmenaitė Marcelė, Beuroit, Liet. stov., — Kesmeno Aloyzo ir Felikso iš Telšių.

227. Kudirka Justinas, gydytojas, Mühldorf a. Inn, Neumarktstr. 17, — brolių: Jono, gim. 1915 m., Augustino, gim. 1919 m., ir Simano, gim. 1925. Gudonis Bronius, München, Lohengrinstr. Liet. stov., — savo artimųjų ir pažįstamų.

228. Drazdys Jurgis ir Antanas, Dorwerden, Liet. stov., — Brazilienės, Mankevičienės, Linerto, Galinaitytės — visi iš Pajevonio vlsč.

229. Burbienė Aniceta, Lehrte b. Hannover, Camp Churchill, — savo vyro Juozo Burbos iš Plungės.

230. Bukauskų Šeima, Braunschweig b. Lebenstadt, Reppner'io lag., — 1. Bukausko Petro, 2. Bukausko Juozo, 3. Šumacherio Jono, 4. Čiuprinsko Broniaus.

231. Kijauskienė Izabelė, Oldenburg, „Unterm Berg“ stov., — vyrio, Kijausko Jurgio, sūnaus Juozo, dukters Albinos; Albertyno Jono ir Broniaus ir Viktoro Barkauskų.

232. Jackūnas Vladas, Hamburg, Ausländer-Lager, Carolinenstr., — savo žmonoš, Jackūnienės Marijos.

233. Mačionis Antanas, Augsburg, Haunstetten, Rechenstr. 60. Pliupelio Edvardo ir Jasudžio Prano.

234. Norkus Vytautas, Augsburg, Hochfeldstr., Liet. stov., — Arminaitės Eugenijos, Fürstenwalde a. Spree.

235. Ponomarioviené Albina, Ingolstadt I, Liet. stov., Elbrach Kaserne, — savo sūnaus Ponomariovo Eugenijaus, gim. 1925. m. Kaune.

236. Šakinis Jonas, Kempten, Schlossweg 1, — Olgos Šepskienės 45 m.

237. T/4 FT Baranauskas, 33 008 516 HQ BTRY — 776 AAA/ AW BN APO — 638 US ARMY (Feldkirchen) — Adelės Žimavičiūtės, Alberto Žimavičiaus, Lylės Žimavičiūtės, Elenos Žimavičiūtės ir Žimavičienės. Amerikos adresas: MRFY. Baranauskas 1764 — Colombija RD. NM. Washington (9) D. C. Amerika.

238. Švedaitė Eugenija, Ansbach, — brolio Švedo Petro iš Antalieptės. Kazlauskas Zigmas, Kempten, Liet. stov., — Kazlausko Stanislovo iš Palangos.

239. Adomaitis Petras, Haffkrug, Kreis Eutin, Liet. stov., — žmonos Augustės Adomaitienės - Kiminiūtės.

240. Fromas Augustas, Sustadt, Post Insen, Kreis Hoja, — žmonos Idos Fromienės-Kairaitės.

241. Zaronskaitė Bronė, Dillingen, Liet .stov., — Zemeckio Alfonso iš Kretingos.

242. Vizbaraitė Vera, Tübingen, Liet. S-ga, — Čyžo Antano su šeima iš Kretingos apskr.

243. Burbienė Aniceta, Lehrte b. Hannover, — savo vyro Burbo Juozo iš Plungės.

244. Jakštas Aleksandras, dipl. inž., Wiesbaden, Liet. S-ga, — savo sesers Aušrelės-Mortos, švogerio ir kitų giminių.

245. Bražinskas Bronius, Würzburg-Nordkaserne, Litauisches Lager, Block 4, Zimmer 60, — žmonos Bražinskienės Adelės, vaikų Algimanto — 8 m. ir Birutės — 6 m. Vikšraitienės ir Urbanto Bonifaco.

246. Glonek Stefan, München, Lamontstr. 21, „Aidų“ Red., — Kačeytės Kostės, jos sesers Genės ir motinos, gyvenusios Pilzen, Čekoslovakijoje (1945. III 20. iš tos vietos išsikėlusių).

247. Orakauskienė Albina, München, Lohengrinstr. D. P. I Center. — Orokausko Stasio iš Tauragės.

248. Kavaliauskas Vacys, Lübeck, Ziegelstr. 28a, „Gražina“, — savo giminių.

249. Sodaitytė Liudma, Hanau, Liet. stov., — savo brolio Gedimino ir sesers Danutės.

250. Usinas Antanas ir Kretingos apskr., Jokubano bažnytkaimio, dabar gyv. Ingolstadt, Liet. stov., — giminių bei pažįstamų.

251. Marcinkevičius Alfonsas, Mühldorf, Exffold, — Vyčiūnų: Vinco ir Emilės.

252. Docius Alfonsas, Freiburg i. Breisgau, Weiterhofstr. 20, — savo brolių Vinco ir Jono Docių, Edvardo ir Broniaus Šidlių ir pažįstamų.

253. Bukauskas Antanas iš Simno, Altytaus apskr., Bad-Werishofen, Sebastianeum bendrabutis, — savųjų.

2544. Damašauskaitė Regina, München, Friedrich-Herschel-Str. Nr. 27, — sesutės Sofijos Damašauskaitės, buvusios Magdenberg, ir Jadvygos Dzielakauskaitės.

255. Švelnienė Jadvyga, Augsburg-Haunstetten, Flachstr. 38-5, — leit. Vytauto Švelnio.

256. Pranskevičiūtė Eugenija, Lübeck, Walderseestr., Meesen Kaserne, Litauisches Gimnasium, — savo brolio Zenono Pranskevičiaus iš Alytaus.

257. Navasaitienė - Skaeikienė, Ravensburg, Rumpisstr. 8, — Navasaičio Romualdo.

258. Butėnas Juozas, Ravensburg, Liet. Komitetas, — Petro ir Broniaus Butėnų.

259. Dronsutavičius Albertas, Possenhofen Y, Hospital 2000 B. L. 5/15, — Norgėlaitės Danutės, Vytauto, Mykolo ir Antano Šutų, Algirdo Mykulio, Juozo Akstino ir giminių bei pažįstamų.

260. Skersiai, Irena ir Juozas, Weilheim (Teck) Württemberg, Forstsr. 7, — Vytauto arba Adelės Juchnevičių, Jono Bielinio, Marytės Wachramėjevaitės ir kitų bendradarbių bei pažįstamų.

261. Vainauskas Adolfas, Oldenburg, Donnerschweystr., „Unterm Berg“ stov., — Dagienės Vandos su dukra Zita.

262. Triukas Adolfas, München, Ohmstr. 1, Gartenhaus, — savo brolio Jaronimo Triuko iš Kėdainių apskr.

263. Venckus Jonas, München, Freimann „SS“ kareivinės, — savo brolių: Prano ir Juozo Venckų iš Šiaulių apskr., Akmenės stoties.

264. K u n. J. Č e p o n i s, Johanniskirchen über Eggenfelden (Ndb), Ant. Slavicko su šeima, Jono Čeponio, gyd. Marčinkaičio su šeima ir kitų.

265. K i k i l a s Alfonsas su šeima, Eichstätt-Rebdorf D. P. Camp, — sūnaus Adolfo Kikilo, 1925 m., kilusio iš Beržoro, Platelių valsč.

266. I g o r i e n ė - Kavolytė Berta, Tübingen, Württbg., Hölderlinstr. 18, geležink. reviz., — Antano Igorio, paskutiniu laiku gyv. Šiauliuose, Andriejaus Dikšaičio, paskutiniu laiku gyv. Labiau (Pomm.) ir kitų giminių bei pažįstamų.

267. L e n g v i n i e n ė Marija, Tübingen, Hegelstr. 15, — prašo atsiliepti gimines ir pažįstamus.

268. V i t k u s, Memmingen, Baltisches Komitee, — žmonos Vitkienės Kristinos ir Vitkaus Jono iš Mažeikių. Rozmos ir Simo Vyčių.

269. R a ž a u s k a s Aleksandars, Mittenwald (Bavarija), Pionierių kareivinės, — savo žmonos Marijos Buzaitės-Ražanskienės, paskutiniu laiku gyv. Eitkūnuose-Rytprūsiai.

270. Ž y g i e n ė Nadiežda, Isny i. Allgäu, — sūnaus Žygo Adolfo, gimusio 1929 IX 16, paskutiniu laiku Luftgaupostamt, Berlin (L. 40 697 Feldpost).

271. B r a z a i t i s Vincas iš Virbalio, Hanau, Liet. stov., Block 4a 93 kambarys, — Albino Brazaičio, gim. 1926.

272. P u s k u n i g i s Antanas, Wunsiedel, 78 blokas, prie Asch, netoli Čekijos sienos, — žmonos Puskunigienės-Remenčiūtės Onos ir vaikų, Janinos ir Gintauto; visi iš Kauno, paskutiniu laiku gyv. Sudetuose, Cvitaų apylinkėje.

273. S t u p e l i s Pranas iš Telšių, München, D. P. Center Lohengrinstr., — agr. J. Mikolaičio, J. Mikolaitienės, J .Stupelienės, paskutiniu laiku gyv. Hartmasdorf bei Chemnitz.

274. U r b š i e n ė - Dolerytė Marytė, Hanau 4a, — Urbšaičio Jono, gim. 1895 m. 9. 25., Urbšaičio Gustavo, gim. 1926. 4. 21., Urbšaičio Prano, gim. 1928. 6. 28., ir Gustavo Umauraičio.

275. K l o v a s, Hanau, — Klovaitės-Žymontienės Kunigundos, med. gydytojos.

276. A r m i n i e n ė Ona, Hanau, Liet. stov. 4a, 115 kamb., — savo sūnaus Edvardo Armino, gim. 1925 m. iš Kybartų.

277. G e d m i n t a s - Z a g o r s k i s Jurgis, Dieters-Weiler, Kr. Freudenstadt (Schwarzwald), — žmonos Rudzevičiūtės Julijos iš Pilviškių valsč.

278. M a j a u s k a i t ė - Jūraitienė Regina, Bremervörd, Liet. kom., — brolio Majausko Jono iš Radviliškio.

279. V a l a v i č i u s Petras, gr. Hesepe, Kr. Meppen, — sūnaus Zenono.

280. K i e l a Vladas, Würzburg, Nord-Kaserne, Liet. stov., sūnaus Marijono.

281. V i n o g r a d o v a s Aleksas, gr. Hesepe, Kr. Meppen, — Vinogradovo Mykolo, gim. 1929 m. sausio mėn., gyv. Schneidemühl.

282. L i e t u v i ų S ą j u n g a, M ü n c h e n, — mok. Jasaitienės Raisos, gim. 1917 m. iš Leipalingio.

283. P e r ž i n s k a s Gustavas, Altdorf bei Nürnberg, — motinos Peržinskienės Stefanijos 87 m. amžiaus iš Mažeikių.

284. M a s l i a n i k a s Adomas, Altenerding, Behelsfheim, — Maslianikienės-Jankevičiūtės Karolinos, gim. 1903 m., kilusios iš Panevėžio, paskutiniu metu gyv. Kaune.

285. D r a g ū n a s Adolfas, Gr. Hesepen Lager, Kr. Meppen, — Dragūnienės Jadvygas iš Šakių apskr., Cieškos Ipolito iš Vilniaus.

286. S i d e r a v i č i e n ė Bronė, iš Plieniškių km., Šakių, valsč., dabar gyv. Weiden, Liet. stov., — savo vaikų: Justinos ir Bronės ir žento Juknevičiaus Kosto.

287. K a k n e v i č i u s Juozas, Seligenstadt, Lager, — brolio Jono Kaknevičiaus ir Ampulevičių šeimos.

288. V i t a i t ė Adelė, Bad-Gspreit, Post Markt-Grafing bei München, bei Lex, — Juozo ir Vinco Vitų.

289. B a n i u l y t ė Stasė, Bad-Gspreit, Post Markt-Grafing bei München, — Simutienės Monikos, Švarplienės Onos, Stefos, Juozo ir Prano Baniulių; visi iš Kauno.

290. B r o n s k i s Pranas iš Tauragės, Hof (Saale) 13a, Königstr. 6 bei Schäfer, — giminių bei pažįstamų.

291. A b r o m a v i č i e n ė Lila iš Kauno (žmona adv. Abromavičius Jokūbo) München, Rauchstr. 2, — Švelnio Justino, buv. fin. ministerijoje, ir žmonos Antaninos. Matuko Juozo iš Kauno, tarnavusio policijoje.

292. D u c h a u s k a s Eduardas, Wunsiedel (Fichtelgeb.), Litauisches Lager, — savo brolio Henriko iš Kauno.

293. P a r u l i s Albinas, München, I-moji Liet. stov., — Parulytės Anelės ir Parulio Jono su šeima iš Mariampolės. Stukevičiaus Jurgio su šeima ir Širvinsko Antano su šeima — visi iš Mariampolės. Giminių bei pažįstamų.

294. A d o m ė n i e n ė Antanina, Wasserburg a. Inn, — savo brolių: Kazio Dubausko, gyv. Ried (Inn-Kreis) ir Jono Dubausko iš Kauno.

295. S a k a l a u s k a s iš Tirkšlių, Mitterteich, Kr. Tirschenreuth. Camp Nr. I A. Team 168, — Henriko Andriejausko iš Gargždų, vaistininko Liubomyro Sakalausko iš Kauno, buvusio Liuftvafėj Breslau Fronte. Jadzės Bružienės iš Bokončių kaimo ir Emilijos Klovienės iš Tirkšlių vaistinės.

296. J u r c y t ė Sofija, Memmingen (Allgäu), — savo brolių; Antano Veclovo iš Šimonių valsč. ir Zenono Pošiūno iš Adutiškio valsč.

297 B r e m e r v ö r d. L i e t. K o m., Juraičio Jono iš Kazlų-Rūdos ir Staknytės-Amsonienės Margaritos iš Palangos.

298. S k a i b a u s k a s Jonas, Markt-Oberdorf, Bergstr. 120, — Skaibauskienės Marijonos su dviem dukterim iš Tytuvėnų.

299. D e m e n t a v y č i e n ė, Kempten, Salzzstr. 17, — vyro Simono ir sūnaus Vytauto Mementavičiaus.

300. J u š k i e n ė Ona, Hanau, Liet. stov. 4a, 115 kamb., sesers Maseliūnaitės Stasės gim. 1928 m. ir motinos Maseliūnienės Bronės iš Kauno.

301. D u m b r y s Kazys, München, „SS“ kareivinės, — žmonos Agotos Dumbrienės ir dukterų: Stasės ir Marytės Dumbryčių.

302. S z a v o r e i k a Jonas - Algirdas (vilnietis), München, Lamontstr. 21, „Aidų“ redakcija, — tėvo Bronislavo Szaworeiko, motinos Felicijos, sesers Marijos Terezijos, tetos Antoninos Wojeicka z Bielinasow, visi iš Vilnijos. Med. dak. Bieliūno Edvardo iš Švėkšnos.

303. P i l i p a i t i e n ė Bronė, 42 Park St. Hartford, Conn, — sūnaus Ksavero Pilipaičio iš Naujasudės kaimo, Panevėžio apskr.

304. Med. stud. K r e k o v e c k a i t ė Rūta, München, I-moji Liet. stov., — sesers abiturientės Krekoveckaitės Tamaros.

305. P o v i l a i č i a i Motiejus ir Uršulė — Kreivėnaitė iš Vilkaviškio (Bay.), Wunsiedel, Liet. stov., — giminių bei artimųjų.

306. A n d r i u š i s Vacys, Stuttgart, Lehmgrubenstr. 41, — savo brolių: inž. Serafino Andriušio, dirbusio OT, ir Albino Andriušio, buv. liuftvafėj.

307. P e s i e n ė Marija-Kriščiukėnaitė, München, „SS“ kareivinės, — savo tėvų, seserų, brolio švogerio Diksio, Kvederavičiaus Alfredo ir Trečioko Vytauto.

308. L u k o š e v i č i u s Jonas, Schwarzenbeck, Schleswig-Holstein, kv. Laumburg, — savo brolio Lukoševičiaus Broniaus, gim. 1919 m.

309. B r a d ū n i e n ė - P o d o l s k y t ė Kazė, München, Mühlbaurstr. 36, savo tėvų ir brolio su šeima; Šniečkų, Gužių ir Kulikauskų šeimų.

„AIDU“ pranešimas

Nuo š. m. lapkričio mėn. 15 d. „A i d a i“ bus dviejų laidų.

„A i d ų“ žurnalas išeis kiekvieno mėnesio 15 ir 30 dieną 16 psl. didumo. Numerio kaina 1 RM. Brangiau pardavinėti draudžiama.

„A i d ų D i e n o s I n f o r m a c i j a“, skiriama Miuncheno lietuviams, išeis kiekvieną dieną išskyrus šventadienius. „A i d ų D i e n o s I n f o r m a c i j o s“ mėnesinė prenumeratos kaina su pristatymu 3 RM. 50 Pf. Paskiro numerio kaina 20 Pf.

„A i d a i“ yra dviejų laidų lietuvių kultūrinis ir informacinis leidinys. „A i d ų“ žurnalas išeina kiekvieno mėnesio 15 ir 30 dieną 16 psl. didumo, „A i d ų“ D i e n o s I n f o r m a c i j a“ kiekvieną dieną, išskyrus šventadienius. „A i d u s“ leidžia — S p a u d o s D a r b u o t o j ų K o l e k t y v a s. Vyr. Redaktorius — Dr. V. Bieliauskas. Redakcijos adresas: München 27, Lamontstr. 21 (Kalbamosios valandos: tik darbo dienomis 10—12 ir 15—17).